

Jihočeský kraj

Dlouhodobý záměr vzdělávání
a rozvoje vzdělávací soustavy
v Jihočeském kraji

2020

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji byl schválen usnesením Zastupitelstva Jihočeského kraje č. 18/2020/ZK-26 ze dne 20. 2. 2020.

Zpracoval Odbor školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Jihočeského kraje v souladu s § 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

OBSAH

Obsah	-----	3
Úvod	-----	5
1 Rozvoj společnosti a vzdělávání v JČK	-----	6
1.1	Charakteristika území a ekonomiky JČK	6
1.2	Hlavní trendy v oblasti vzdělávání v JČK	7
1.3	Demografický vývoj	8
1.4	Vyhodnocení Dlouhodobého záměru JČK a jeho souladu s Dlouhodobým záměrem ČR a ostatními programovými a strategickými dokumenty	11
2 Strategie rozvoje regionálního školství v JČK	-----	14
2.1	Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení	14
2.1.1	Předškolní vzdělávání	14
2.1.2	Základní vzdělávání	15
2.1.3	Střední vzdělávání	16
2.1.4	Vyšší odborné vzdělávání	17
2.1.5	Konzervatoře	18
2.1.6	Jazykové vzdělávání	18
2.1.7	Základní umělecké školy	18
2.1.8	Školská zařízení pro zájmové vzdělávání	18
2.1.9	Školská poradenská zařízení	19
2.1.10	Střediska výchovné péče	19
2.1.11	Ostatní školské služby	19
2.2	Předškolní vzdělávání	20
2.3	Základní vzdělávání	21
2.4	Střední vzdělávání	23
2.4.1	Uplatnitelnost absolventů škol na trhu práce	24
2.4.2	Věková struktura pedagogů středních škol	25
2.4.3	Profesní orientace žáků středních škol	26
2.5	Vyšší odborné vzdělávání	28
2.6	Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami	29
2.6.1	Podpora individuálních vzdělávacích potřeb	29
2.6.2	Péče o nadané žáky	30
2.6.3	Integrovaný systém poradenství	30
2.7	Úloha a podpora pedagogických pracovníků	31
2.8	Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání	34

2.8.1	Základní umělecké vzdělávání	34
2.8.2	Jazykové vzdělávání	34
2.8.3	Zájmové vzdělávání.....	35
2.9	Ústavní a ochranná výchova a preventivně výchovná péče -----	37
2.10	Další vzdělávání-----	39
3	Financování regionálního školství v JČK -----	41
4	Závěr -----	43
	Seznam použitých zdrojů -----	44
	Seznam použitých zkratk -----	46

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihočeského kraje (dále jen DZ JČK) je zpracován na období 2020–2024 na základě § 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění a aktualizuje Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihočeského kraje z roku 2016 (DZ JČK (2016)), který byl zpracován s výhledem do roku 2020.

Postup, časový harmonogram práce na DZ JČK a příslušné projednávání upravuje vyhláška č. 15/2005 Sb., ve znění pozdějších doplňků, kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů a výročních zpráv.

DZ JČK představuje jeden z významných nástrojů formování vzdělávací soustavy v kraji, zakotvuje záměry, cíle a kritéria vzdělávací politiky. Je sestavován v souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na roky 2019 až 2023 (DZ ČR) a dalšími strategickými dokumenty MŠMT, kdy trendy a cíle stanovené na úrovni ČR dále rozpracovává a navrhuje svá konkrétní řešení doprovázená koncepční, metodickou i finanční podporou v rozvojových programech.

Kapitola I Rozvoj společnosti a vzdělávání v JČK popisuje hlavní trendy rozvoje ekonomiky a společnosti v kraji, které se týkají oblasti vzdělávání. Kapitola charakterizuje jednak postavení Jihočeského kraje z pohledu mezikrajového srovnání, tak i z pohledu vnitřních proměn vzdělávání v kraji. Obsahuje vyhodnocení prioritních směrů a úkolů stanovených v minulém dlouhodobém záměru kraje.

Kapitola II Strategie rozvoje regionálního školství v JČK podrobněji rozpracovává podporu strategických směrů, definuje jejich cíle pro další období a navrhuje opatření k jejich dosažení. Kapitola III. Financování regionálního školství v JČK obsahuje střednědobý výhled rozpočtu, potřeby finančních prostředků kraje, státního rozpočtu a prostředků z fondů EU k zajištění úkolů a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji včetně jejich čerpání v aktuálním programovém období.

DZ JČK se zabývá vzdělávací soustavou, jak ji definuje školský zákon, tedy bez rozdílů jednotlivých zřizovatelů. Úkoly vyplývající z dokumentu jsou navrženy tak, aby byly splnitelné v rámci střednědobých finančních limitů, pokud není uvedeno jinak. DZ JČK vychází z DZ ČR a dále specifikuje cíle stanovené na národní úrovni, z pozice MŠMT je sledován soulad DZ ČR s DZ jednotlivých krajů.

1 ROZVOJ SPOLEČNOSTI A VZDĚLÁVÁNÍ V JČK

1.1 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ A EKONOMIKY JČK

Jihočeský kraj (dále JČK) se rozprostírá v jihozápadní části České republiky. Jeho jižními sousedy jsou rakouské spolkové země Horní a Dolní Rakousy. Západním sousedem je německý spolkový stát Bavorsko. Tuzemskými sousedy jsou ve směru ze západu na východ kraje Plzeňský, Středočeský, Vysočina a Jihomoravský. JČK je s rozlohou 10 058 km² druhým největším krajem České republiky (12,8 % rozlohy celé ČR). S tím ovšem nekoresponduje počet obyvatel, neboť JČK patří v rámci ČR k nejméně osídleným. K 31. prosinci 2018 v kraji žilo 642 133 obyvatel, hustota obyvatelstva tak činí 63,8 osob/km², což je mezi ostatními kraji zdaleka nejnižší hodnota.

Z administrativního hlediska se JČK dělí na 7 okresů, kterými jsou České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachovice, Strakonice a Tábor. Ty se dále člení na 17 obcí s rozšířenou působností a 37 správních obvodů obcí s pověřeným úřadem. Celkem se v Jihočeském kraji nachází 624 samosprávných obcí, z nichž je 54 měst, 23 městysů, 1 vojenský újezd a 1 statutární město.

Necelá třetina obyvatel kraje žije v okrese České Budějovice. Obce do 200 obyvatel tvoří 37 % z celkového počtu obcí, žijí v nich pouze 4 % obyvatel kraje. Ukazuje se tak vysoce roztržštěná sídelní struktura, jež patří mezi specifika regionu. Průměrný věk obyvatel je 42,7 roku, což je srovnatelné s celou Českou republikou, vývoj však ukazuje postupné stárnutí populace. Výraznou charakteristikou populačního vývoje je počet živě narozených dětí, který kulminoval roku 2017. V roce 2018 se narodilo 6 748 dětí. Celkový růst počtu obyvatel kraje ovšem výrazněji ovlivňuje dlouhodobě pozitivní saldo migrace.

V roce 2019 dosáhla nezaměstnanost v kraji, jdoucí ruku v ruce s blížícím se vrcholem hospodářského cyklu, rekordně nízkých hodnot pod 2 % (dle metodiky ČSÚ), které patří mezi nejnižší nejen v rámci ČR, ale i EU. Nejnižší nezaměstnanost byla v roce 2019 v okrese Jindřichův Hradec (1,17 %), největší naopak v okrese Český Krumlov (2,52 %). JČK je v rámci republiky specifický svým výrazným venkovským charakterem, který se odráží i v zastoupení jednotlivých hospodářských sektorů. Z porovnání s celorepublikovým průměrem vyplývá výrazné, takřka dvojnásobně vyšší zastoupení primárního sektoru i lehce vyšší podíl sektoru sekundárního, a zároveň výrazně nižší zastoupení terciárního sektoru. Z meziročních změn je ale patrný neustálý pozvolný posun hospodářství JČK směrem k terciárnímu sektoru. Nejvíce osob je konkrétně zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu (28,2 %), velkoobchodu a maloobchodu (11,2 %), stavebnictví (9,0 %) a veřejné správě a obraně (7,4 %). Vysokoškolské vzdělání má 19,8 % obyvatel kraje, čímž kraj zaostává za republikovým průměrem 24,6 %. Nejvíce obyvatel kraje disponuje středním vzděláním s maturitou (39,0 %) a bez maturity (37,2 %). V blízké budoucnosti je očekávána významná proměna ekonomiky způsobená zaváděním principů Průmyslu 4.0, klíčovou roli bude hrát kvalitní vzdělávací systém a celoživotní učení.

V kraji jsou dobré podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, je turisticky velmi atraktivní destinací. Svědčí o tom řada významných přírodních památek, jako jsou NP Šumava, CHKO Šumava, CHKO Třeboňsko, CHKO Blanský les, biosférické rezervace UNESCO Šumava a Třeboňsko či řádově stovky menších rezervací a památek, z nichž jmenujme např. národní přírodní rezervaci Boubínský prales či Čertovu stěnu. Jihočeský kraj ovšem nabízí i množství kulturních památek, z nichž dvě jsou zapsané na seznamu světového dědictví UNESCO (Český Krumlov a Holašovice). Typickými historickými památkami JČK jsou zejména hrady a zámky se statutem národních kulturních památek: Český Krumlov, Hluboká nad Vltavou, Orlík, Jindřichův Hradec, Blatná, Červená Lhota, Zvíkov, Landštejn a další. Celkem se v kraji nachází 5 451 kulturních památek. Lázeňství se v jižních Čechách soustředí na třech místech, a to v Třeboni, Bechyni a Vráži u Písku, tyto lokality tak mají nezanedbatelný potenciál k rozvoji služeb wellness a cestovního ruchu. V roce 2018 navštívilo dle Jihočeské centrály cestovního ruchu kraj 1,7 mil. návštěvníků (3. místo v rámci ČR), z toho 0,6 mil. zahraničních.

Jihočeský kraj nedisponuje bohatými zdroji surovin, těžba je zde tudíž zastoupena jen sporadicky. Na druhou stranu se zde v uplynulých letech, stejně jako v celé ČR, výrazně rozvinul zpracovatelský průmysl, JČK ale stále zůstává méně průmyslový než jiné kraje České republiky. Místní podniky se zaměřují na výrobu komponent pro dopravní prostředky, výrobu potravin a nápojů, dřevařskou výrobu a kovodělnou výrobu. V kraji se nachází více než 30 větších průmyslových zón. Významnými průmyslovými odvětvími jsou také stavebnictví a energetika. Tradiční odvětví, jako je výroba vlákniny,

papíru a zpracování dřeva, však v posledních letech ztrácejí na významu. Regionální HDP JČK v roce 2018 činil 265 273 mil. Kč (6. nejvyšší v rámci ČR), kraj se tak podílel 5,0 % na HDP ČR. Hospodářsky nejsilnějšími oblastmi kraje jsou obce s pověřeným úřadem (OPÚ) Trhové Sviny, Hluboká nad Vltavou, Lišov a České Budějovice. Mezi hospodářsky velmi slabé regiony se řadí zejména oblasti rozprostírající se při hranicích kraje (z republikového pohledu též označovány jako vnější a vnitřní periferie), konkrétně se mj. jedná o OPÚ Dačice, Volary, Mladá Vožice či Milevsko. Obdobná hospodářská situace je ale i v OPÚ Soběslav a Bechyně, které nejsou hraničními. Hospodářsky naprosto nejslabším regionem je s velkým odstupem OPÚ Slavonice. Tyto OPÚ též zpravidla patří k oblastem nejvíce ohroženým vysídlením.

Kraj se podílí 10 % na zemědělské produkci České republiky. Zemědělská půda představuje polovinu rozlohy kraje. V rostlinné výrobě převažuje pěstování obilovin, olejnin a píce, v živočišné výrobě se jedná především o chov drůbeže, skotu a prasat. Dlouholetou tradici má v kraji rybníkářství. Významným přírodním bohatstvím JČK jsou též lesy, které tvoří necelých 38 % jeho rozlohy, JČK se tak největší částí (14 %) podílí na celkové výměře lesních pozemků ČR. Za pozitivní trend v rámci regionu lze považovat narůstající počet ekologických zemědělců a celkové výměry půdy, která je pro potřeby ekologického zemědělství využívána.

Území Jihočeského kraje protíná severojižní dopravní osa mezinárodního významu, která zahrnuje IV. tranzitní železniční koridor (C-E 551), dálniční a silniční koridor D3 a R3 (s napojením na rakouskou silniční síť). Silniční síť kraje tvořilo v roce 2018 celkem 6 146 km silnic a dálnic. Z hlediska hustoty silniční sítě vychází kraj s hodnotou 611 m/km² rozlohy jako mírně podprůměrný. Zlepšení kvality dopravy může pomoci záměr rozvoje regionálního letiště s mezinárodním provozem a záměr vybudování veřejného logistického centra. Kvalitní dopravní napojení je zcela nezbytné pro posílení regionální i místní ekonomiky.

1.2 HLAVNÍ TRENDY V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ V JČK

Dostupné a kvalitní vzdělání je jedním z předpokladů posilování konkurenceschopnosti celého regionu. JČK podporuje všechny části vzdělávací soustavy tak, aby absolventi škol disponovali nejen optimálním stupněm vzdělání a dovedností, ale také potřebnou flexibilitou pro jejich uplatnění na trhu práce. Prostupnost a kontinuita vzdělávání je zajištěna ve vzdělávacím systému kraje. Jde o službu veřejného zájmu od předškolního vzdělávání po vyšší odborné vzdělávání včetně dalšího a zájmového vzdělávání, a utváří se tak systém celoživotního učení.

Obecným trendem v celé ČR i v JČK je růst vzdělanosti obyvatel a zvyšování počtu lidí s terciárním vzděláním, čemuž napomáhá i rozvoj a existence vysokého školství v kraji v podobě univerzity a samostatných vysokých škol či působení Akademie věd České republiky v oblasti ekologie, biologických, biomedicínských oborů a nanotechnologií.

Důležitým předpokladem pro zkvalitňování vzdělávací soustavy v kraji je i dostatečná kapacita a nabídka předškolního, základního, středního, vyššího odborného a zájmového vzdělávání. Zásadní pro optimalizaci výstupů vzdělávání s požadavky trhu práce je také spolupráce školské sféry se sférou zaměstnavatelů, s profesními komorami a zaměstnavatelskými svazy působícími na území kraje. V kraji se zároveň rozvíjí systém dalšího vzdělávání, který umožní získat odborné vzdělání různé úrovně širokému spektru dospělých. K tomu jsou využívány školy a školská zařízení, která se postupně již několik let mění v polyfunkční vzdělávací centra.

Specifikem JČK je nadprůměrný počet zaměstnanců se středoškolským vzděláním na úkor zejména nižšího počtu zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním.

Tabulka č. 1 Vzdělanostní struktura zaměstnanců

	Základní vzdělání	Střední vzdělání bez maturity	Střední vzdělání s maturitou	Vysokoškolské vzdělání
Jihočeský kraj	4,1 %	37,2 %	39,0 %	19,8 %
Česká republika	4,3 %	33,9 %	37,3 %	24,6 %

Zdroj: Národní ústav pro vzdělávání, 2019

Nejmenší podíl v zastoupení zaměstnanců má v kraji základní vzdělání s neustále klesajícím podílem 4,1 % pracujících, střední vzdělání bez maturity má celkem 37,2 % pracovníků. I u něj se ukazuje klesající tendence v poměru jeho zastoupení. Středním vzděláním s maturitním vysvědčením disponuje prakticky stejný podíl zaměstnanců, tedy 39,0 %. Vysokoškoláci se na zaměstnanosti v JČK podílí necelými 20 %. Poměr zastoupení obou posledně jmenovaných kategorií se zvyšuje. Vzhledem k podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel vykazuje ČR vzhledem k EU dlouhodobě podprůměrné hodnoty, a to navzdory stoupajícímu trendu podílu zastoupení této složky obyvatelstva, který se od roku 2005 takřka zdvojnásobil. Beztak ale zaostává za průměrem EU, který v roce 2017 činil 31,4 %.

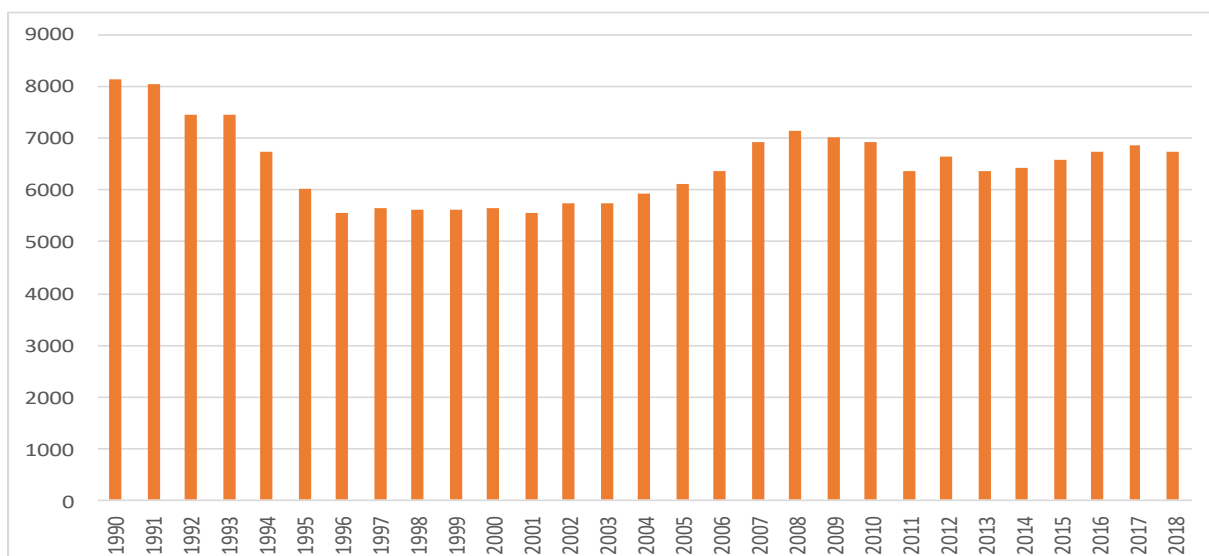
Vzdělanostní úroveň obyvatel má přímou vazbu na uplatnitelnost obyvatel na trhu práce. Mezi uchazeči je největší procento nezaměstnaných právě mezi absolventy oborů vzdělání zakončených výučním listem a absolventy s pouze základním vzděláním. Vzdělání obyvatel má nezpochybnitelný vliv na konkurenceschopnost celého kraje včetně sociálně ekonomické úrovně jednotlivých obyvatel.

Na úrovni ČR jsou realizována mezinárodní šetření na úrovni základních i středních škol, nejvýznamnějšími jsou šetření PISA, PIRLS či TIMSS. Výstupy z těchto šetření podrobuje dalším sekundárním analýzám především ČŠI, a to jak dosažené výsledky žáků, tak vztah výsledků k socioekonomickému statusu (SES) kraje, školy či žáka. Se zvyšující se hodnotou SES roste průměrný bodový výsledek žáků. V šetřeních se dále potvrdila důležitost výše průměrného SES školy, kdy žáci s nižším SES dosahují lepších výsledků ve školách s vyšším průměrným SES než ve školách s nižším statusem. Efekt individuálního SES žáka klesá s tím, jak roste průměrné SES školy, kterou žák navštěvuje.

1.3 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Strukturu vzdělávací soustavy významným způsobem ovlivňuje demografický vývoj. Vývoj počtu živě narozených dětí byl od počátku 90. let minulého století ovlivněn změnami chování mladé generace v reprodukčním věku. Od tohoto období začala klesat porodnost.

Graf č. 1 Počet živě narozených v JČK

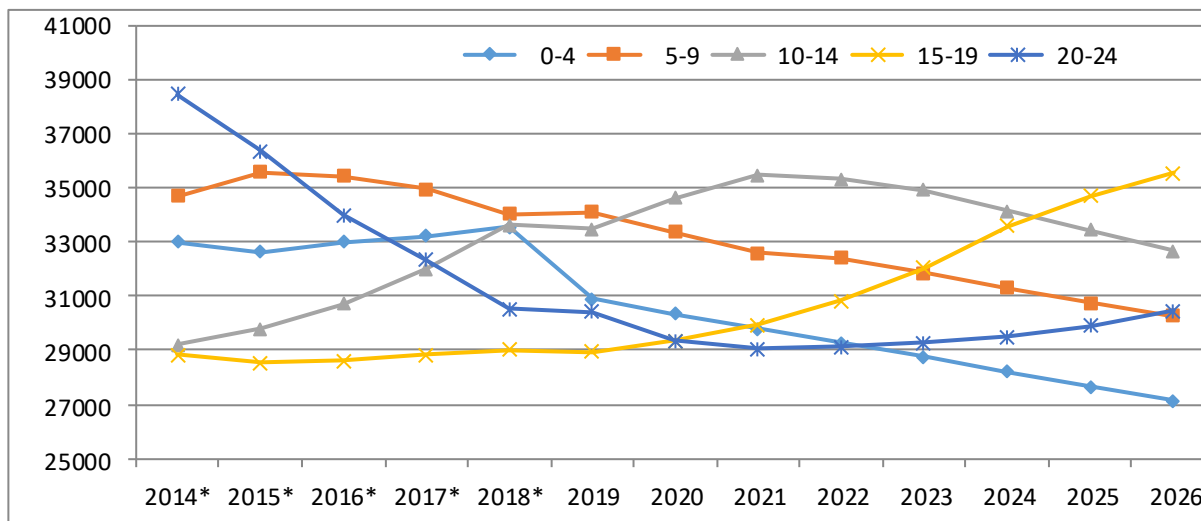

Zdroj: ČSÚ

Mezi lety 1991–1996 došlo k postupnému poklesu v počtu narozených dětí na území JČK z 8 tis. na 5,5 tis. V následujících pěti letech došlo k ustálení počtu narozených kolem 5,6 tis., od roku 2002 se projevila zvýšená úhrnná plodnost oproti předchozím letům způsobená odkládaným rodičovstvím silných populačních ročníků 70. a 80. let minulého století a počet živě narozených stoupl k hodnotám kolem 7 tis. v roce 2008 (graf č. 1). Rok 2008 byl z tohoto pohledu maximální i v celé ČR (119,6 tis.) a vize budoucnosti byla optimistická. Počínající ekonomická krize však byla nakonec dlouhodobá a úroveň plodnosti se dosud nevyrovnala situaci z roku 2008. Rokem 2017 kulminovalo pětileté období stoupajícího počtu živě narozených, jejichž počty se blížily hodnotám z konce minulé dekády. Pravděpodobně tak již započíná předpovídaný dvacetiletý populační pokles, který se v JČK očekává až k hodnotám 5 tis. živě narozených (78 tis. v ČR). Predikce Českého statistického úřadu (ČSÚ) z roku 2013 očekává další nárůst průměrného věku matek při porodu a situace by se neměla změnit až do počátku 30. let tohoto století.

Z vývoje demografické projekce (graf č. 2) lze konstatovat, že se takřka zastavil růst počtu dětí vstupujících do mateřských škol (MŠ). Svého demografického maxima dosáhl počet dětí navštěvujících MŠ v roce 2014, jedná se prakticky o setrvalý stav celkového počtu, který potrvá až do roku 2020 (23,4 tis. dětí v roce 2014; 23,3 tis. dětí v roce 2020). Vlně zvýšené porodnosti předcházely několikaletý pokles počtu dětí v MŠ doprovázený následným rušením MŠ. Růst počtu narozených dětí v posledních letech byl příčinou nedostatku míst v některých MŠ, který JČK řešil v minulých letech dotační politikou.

Graf č. 2 Demografická projekce věkových skupin v JČK

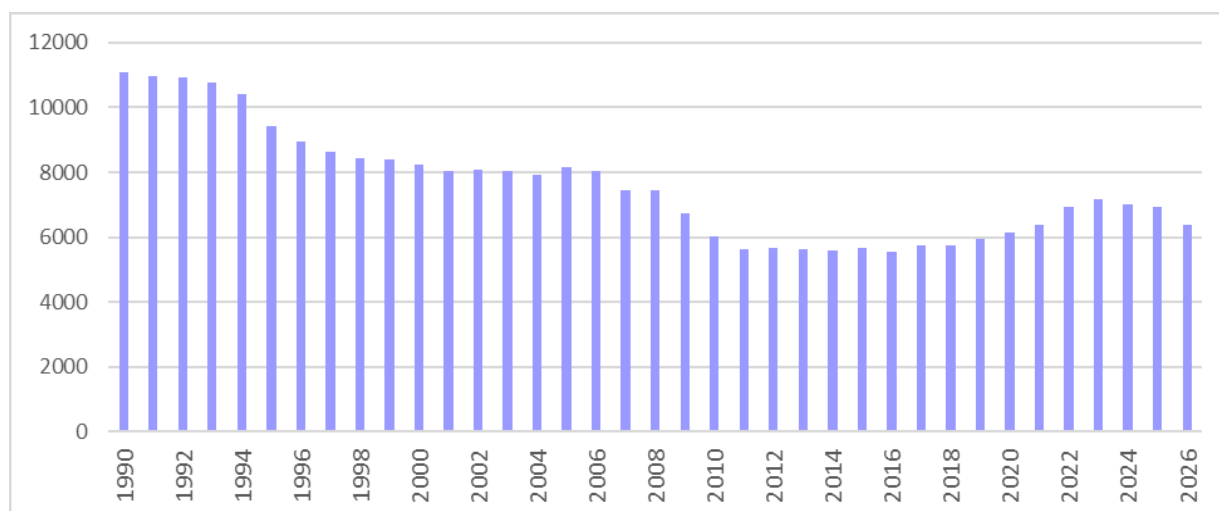
Zdroj: ČSÚ (roky označené * obsahují skutečná data; projekce ČSÚ z roku 2013)

Klesající trend celkového počtu žáků v základních školách (ZŠ) ustal kolem roku 2011, kdy se na 2. stupni ZŠ pokles zastavil a na 1. stupni začaly nastupovat populačně silnější ročníky z MŠ. Dosažení nejvyššího celkového počtu žáků navštěvujících ZŠ lze nadále očekávat okolo roku 2020 (54,0 tis. žáků v roce 2015; 58,4 tis. žáků v roce 2020).

Počínaje rokem 2007 došlo k postupnému, avšak zřetelnému snižování populačního ročníku ve věku 15 až 16 let tradičně vstupujícího do středních škol (graf č. 3). Zatímco v 90. letech se tato věková skupina pohybovala okolo 8 tis. v ročníku, v posledních několika letech došlo k jejímu poklesu na úroveň cca 5,8 tis., což je snížení o přibližně 30 %. Do středního vzdělávání v denní formě vstupují téměř všichni čerství absolventi ZŠ a účastní se ho naprostá většina příslušné věkové populace. Již nyní v této věkové kategorii můžeme pozorovat počátek očekávaného vysokého nárůstu z důvodu postupného příchodu početně nejsilnějších ročníků narozených ve druhé polovině minulého desetiletí do tohoto věku.

Počet žáků 9. tříd ZŠ, z nichž většina bude v následujícím roce pokračovat ve vzdělání na středních školách, dosahoval svého maxima na začátku století, kdy se pohyboval okolo 7 tis. Od školního roku 2008/2009 začal setrvalý pokles tohoto počtu, který se zastavil ve školním roce 2012/2013 na přibližně 4 600 žácích. V intervalu 4 600 až 4 800 žáků se drží již 6. rokem. V nadcházejících letech se ovšem začne citelněji projevovat nástup demograficky silných ročníků narozených po roce 2006. Ve školním roce 2019/2020 došlo ke zvýšení počtu žáků 9. tříd. Tento trend bude dle odhadů pokračovat i v dalších letech.

Graf č. 3 Demografická projekce věkové skupiny 15letých v JČK

Zdroj: Vlastní výpočet OŠMT (prostá interpolace počtu živě narozených o 15 let)

Prudký meziroční demografický propad v počtech žáků vstupujících do středních škol (SŠ) se zastavil a nyní se otáčí. Důsledkem populačního růstu mezi léty 2002 až 2008 je počínaje rokem 2017 zvyšující se počet žáků vstupujících na střední školu. Tento trend dle očekávání setrvá až do roku 2023, kdy na střední školy nastoupí přibližně o čtvrtinu více žáků, než je tomu aktuálně. V dalších letech dojde opět k poklesu.

Věková skupina devatenáctiletých a starších tvoří potenciál studentů vstupujících do terciárního vzdělávání, kterému v regionálním školství odpovídá studium vyšší odborné školy (VOŠ). Na této věkové kategorii se nyní nejvíce projevuje pokles počtu potenciálních studentů, stejně jako se dříve dotkl segmentu SŠ. Kvantitativní expanze vysokých škol (VŠ) a demografický pokles odpovídajících věkových skupin bude mít pravděpodobně za následek další snížení zájmu uchazečů o studium na VOŠ ve prospěch studia na VŠ, ačkoli i VŠ se potýkají s nepříznivým demografickým vývojem a sníženým počtem studentů. Počet studentů na VŠ v JČK klesl za posledních 5 let o cca 25 %, stejně tak klesl i počet prvně zapsaných ke studiu.

1.4 VYHODNOCENÍ DLOUHODOBÉHO ZÁMĚRU JČK A JEHO SOULADU S DLOUHODOBÝM ZÁMĚREM ČR A OSTATNÍMI PROGRAMOVÝMI A STRATEGICKÝMI DOKUMENTY

Strategickým dokumentem s národní působností je **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**, kterou schválila vláda ČR v roce 2012. Tato strategie byla klíčovým dokumentem pro čerpání prostředků z EU v programovém období 2013-2020. Strategie obsahuje tři klíčové priority, první je snižování nerovnosti ve vzdělávání, druhou je podpora kvalitní výuky učitelů včetně zavedení kariérního systému či posílení kvalitní výuky budoucích pedagogů na vysokých školách. Třetí prioritou je odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému.

S končící účinností Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 je aktuálně připravován nový navazující dokument, který bude definovat priority, cíle a opatření vzdělávací politiky a vzdělávacího systému v dalším období. MŠMT na konci roku 2018 zahájilo přípravu nové **Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+** (Strategie 2030+). Výchozí dokument Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+ definuje vizi, priority a cíle vzdělávací politiky v období přesahujícím horizont roku 2030, tento dokument byl schválen na konci roku 2019. Následovat budou práce na formulacích jednotlivých opatření vedoucích k naplnění vytyčených cílů, a to v podobě tvorby konkrétního implementačního plánu a nastavení řízení naplňování Strategie 2030+.

V rámci Strategie 2030+ jsou stanoveny dva strategické cíle (čeho chceme dosáhnout) a čtyři strategické linie (jak toho chceme dosáhnout). Cíle jsou definovány následovně: 1) Zaměřit vzdělávání více na získání kompetencí potřebných pro

aktivní občanský, profesní i osobní život; 2) Snížit vzdělanostní nerovnosti a zvýšit spravedlnost v přístupu ke vzdělání. Čtyři základní strategické linie představují následující prvky: 1) proměna obsahu a způsobu vzdělávání; 2) podpora učitelů, ředitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání; 3) zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce; 4) zvýšení financování a zajištění jeho stability.

Výše uvedené cíle Strategie 2030+ jsou také součástí **DZ ČR**. Stejně jako předcházející dlouhodobé záměry byl i tento připraven pro celý systém regionálního školství, určuje rámec dlouhodobých záměrů krajů, sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a cílů vzdělávací politiky ČR. DZ ČR obsahuje tři klíčové cíle: více peněz za kvalitní práci pedagogů, dokončení revize kurikula a podpoření implementace inovovaných RVP do škol, zlepšení řízení škol a školských zařízení zefektivněním spolupráce centra s krajskými úřady jako středním článkem řízení.

DZ JČK z roku 2016 byl propojen s Programem rozvoje kraje na roky 2014—2020. Vzdělávání bude promítnuto také v aktuální verzi **Programu rozvoje kraje na období 2021—2027**, který se zpracovává ve stejném období jako DZ JČK, konkrétně se jedná o kapitoly 6.5 Vzdělávání a 8.5 Sport. Při zpracování DZ JČK jsou použity podkladové materiály a analýzy zpracované v rámci **Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání v Jihočeském kraji (KAP)**. Cílem KAP je vznik funkčního systému spolupráce mezi všemi aktéry v oblasti vzdělávání, rozvoj potenciálu každého žáka, zlepšení řízení, rozvoj hodnocení kvality a plánování strategických kroků právě k naplnění DZ JČK.

Strategické cíle v DZ JČK (2016) byly úzce provázány s možností spolufinancování z prostředků EU a došlo k jejich naplnění. Vyhodnocením DZ JČK jsou každoročně zveřejňované Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji, které popisují plnění stanovených cílů v DZ JČK.

Kraj při posuzování navrhovaných **změn v síti škol a školských zařízení** postupoval v souladu s formulovanými strategiemi v DZ JČK (2016). Ze strany kraje ani MŠMT nedošlo k výrazným zásahům do vzdělávací struktury, které by se odrazilo v porušení rovnováhy mezi jednotlivými vzdělávacími segmenty. V oblasti středoškolských oborů nedocházelo k navyšování kapacit maturitních oborů, u některých škol došlo k výměně aktivních oborových kapacit za nové, což bylo reakcí školy na potřeby trhu práce. Oborové změny středních škol jsou uvedeny každoročně ve výročních zprávách, dále je zde zveřejněn přehled skupin oborů vzdělání s vyhodnocením nezaměstnanosti, který je zpracován ve spolupráci s krajskou pobočkou ÚP. Došlo k redukci škol pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a vzniku speciálních tříd při základních školách běžného typu.

V oblasti **předškolního vzdělávání** došlo ke vzniku nových MŠ různých zřizovatelů v souladu s demografickým vývojem v regionu. V rámci ESIF byl podpořen vznik nových MŠ, vzdělávání pedagogických pracovníků i rozvoj polytechnické výchovy v MŠ. Prostřednictvím projektu byla podpořena přeshraniční jazyková příprava dětí. Krajské dotační programy podpořily navyšování kapacit v MŠ i jejich materiální vybavení. Oblast **základního vzdělávání** vykazuje dostatečné kapacity ZŠ, z ESIF byla ve velké míře podpořena polytechnická výuka, vzdělávání pedagogických pracovníků (včetně společného vzdělávání) i spolupráce mezi ZŠ a SŠ. IROP podpořil ve svých opatření navyšování kapacit ZŠ v místech, kde je očekáván demografický růst. Ve **středoškolském vzdělávání** se podařilo zachovat podíl žáků na vstupu do maturitních a nematuritních oborů i podíl žáků vstupujících do všeobecného vzdělávání, dotační program kraje podpořil žáky vybraných učebních oborů a také technické vzdělávání. Díky ESIF byla výrazně podpořena materiální vybavenost SŠ především v oblasti polytechniky, došlo ke zlepšení bezbariérovosti budov, naopak rozvoj vzdělávání dospělých v rámci celoživotního vzdělávání zůstal nenaplněn. Většina škol sídlí v okresních městech, kde mají zájemci o studium větší možnost výběru studijních a učebních oborů, nabídka oborů je však i v dalších městech, jejich zaměření často vyplývá z hospodářských a geografických podmínek a z tradic daného regionu.

Všechny druhy škol v JČK se v uplynulých letech potýkaly s legislativním nastavením **inkluzivního vzdělávání** v ČR. Prostředky ESIF pomohly při vzdělávání pedagogických pracovníků, vybavenosti škol a částečně také při personální podpoře. Odborná příprava pedagogických pracovníků v oblasti speciální pedagogiky, psychologie a pedagogicko-psychologického poradenství je však stále nedostatečná. Částečně se podařilo díky prostředkům ESIF s SR posílit personální oblast ŠPZ i jejich vybavení.

V oblasti **zájmového vzdělávání** se podařilo zachovat stávající síť DDM ve zřizovatelské gesci kraje a prostřednictvím DDM, ZUŠ, SŠ a ZŠ se i nadále dařilo zabezpečovat organizace postupových soutěží. Díky prostředkům ESIF proběhla

rekonstrukce některých budov pro zájmové vzdělávání. Práce s dětmi a mládeží byla podpořena také díky dotačním programům kraje.

Jihočeský kraj realizuje projekt **KAP**, v jehož rámci byl zpracován seznam investičních akcí, které se následně realizovaly v IROP 2014—2020. Seznam obsahuje více než 150 akcí v celkové hodnotě přes 1 mld. Kč, v IROP došlo k realizaci projektů v celkové hodnotě 800 mil. Kč. Na úrovni obcí s rozšířenou působností jsou zpracovány MAP, které se zabývají zejména podporou předškolního a základního vzdělávání. Jedním z výstupů KAP je projekt IKAP I, který se zaměřil na podporu polytechnického vzdělávání, vzdělávání pedagogických pracovníků (včetně vedoucích pracovníků i začínajících učitelů), podporu inkluzivního vzdělávání a na kariérové poradenství. Součástí projektu IKAP I je navazování a prohloubení spolupráce mezi SŠ a zaměstnavateli a dále také návštěvy žáků ZŠ ve firmách.

2 STRATEGIE ROZVOJE REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ V JČK

2.1 STRATEGIE DALŠÍHO ROZVOJE SÍTĚ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ

Hlavní cíle změn ve školském rejstříku v letech 2020–2024

Primárním zájmem JČK je zajistit kvalitní vzdělávání v mateřských školách a na 1. i 2. stupni základních škol pro všechny žáky. Při stanovení podmínek pro zápis nových mateřských a základních škol do rejstříku škol a školských zařízení a pro navyšování jejich kapacit¹ je respektováno rozdílné postavení a účel škol spádových a nespádových. Spádové školy představují garanci rovného práva na poskytnutí bezplatného základního vzdělání. Podmínky pro zapisování navýšení kapacit spádových škol do rejstříku škol a školských zařízení, případně zápis školy nové, jsou proto z hlediska dlouhodobého záměru upraveny výhradně v návaznosti na demografický vývoj, dostupnost a naplněnost stávajících kapacit.

Nespádové mateřské školy a nespádové základní školy nabízející obor vzdělání 79-01-C/01 Základní škola pak doplňují soustavu spádových škol v rámci práva zřizovat jiné školy než veřejné. Zapisování nespádových škol do rejstříku škol a školských zařízení nesmí ohrozit stabilitu vzdělávací soustavy, musí respektovat ekonomické možnosti společnosti a musí odpovídat reálnému zájmu o vzdělávání v takovéto škole.

Zápis nových škol a školských zařízení jako náhrada za školu nebo školské zařízení, jehož činnost vykonávala jiná právnická osoba, bude umožněn pouze v odůvodněných případech tak, aby nedocházelo k účelovému rozdělování škol a školských zařízení, jejichž činnost původně vykonávala jedna právnická osoba.

2.1.1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti předškolního vzdělávání bude v JČK do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno **navýšení kapacit spádových mateřských škol, další místa poskytování vzdělávání, případně spádové mateřské školy nové**, pouze:

- a) v místech², kde kapacity spádových mateřských škol nedostačují k přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let, nebo
- b) v místech, ve kterých lze vzhledem k demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových mateřských škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let.

Navýšování kapacit **nespádových mateřských škol, další místa poskytování vzdělávání, případně nové nespádové mateřské školy**, budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány pouze:

- a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových mateřských škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné, a

¹ Pojem „kapacita“ školy nebo školského zařízení užívaný v této kapitole označuje nejvyšší povolený počet dětí, žáků a studentů ve škole nebo školském zařízení, včetně jejich odloučených pracovišť, lůžek, stravovaných, tříd, skupin nebo jiných obdobných jednotek, uvedený v rozhodnutí o zápisu do rejstříku škol a školských zařízení.

² Pojem „místo“ je termín, který je vymezen v závislosti na velikosti obce a dopravní obslužnosti. Lze konstatovat, že dostupnost nespádové školy může být horší, než dostupnost školy spádové; tedy že přiměřená dojezdová doba bude větší než spádový obvod (např. přirozené ekonomické centrum a dojíždění za prací).

- b) pouze v těch lokalitách³, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více jak 1 % z kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 31. 8. roku, který předchází roku, v němž má být rozhodováno o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení, s výjimkou lokalit, ve kterých bude v následujících letech trvalý převis poptávky po umístění dětí do MŠ. Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek dětí na školách spádových, a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

2.1.2 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti základního vzdělávání bude JČK do rejstříku škol a školských zařízení podporovat **navýšení stávajících kapacit spádových základních škol, zápis dalších míst poskytovaného vzdělávání, případně zápis spádové základní školy nové**, pouze:

- a) v místech s nedostatečnými kapacitami spádových základních škol pro přijetí celého populačního ročníku v rámci spádového obvodu dané školy,
nebo
- b) v místech, ve kterých lze vzhledem k demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových základních škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí celého populačního ročníku v rámci spádového obvodu dané školy.

Navyšování kapacit **nespádových základních škol, další místa poskytovaného vzdělávání, případně nové nespádové základní školy**, bude JČK do rejstříku škol a školských zařízení podporovat zápis pouze:

- a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových základních škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné, a
- b) pouze v lokalitách, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více jak 1 % kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 31. 8. roku, který předchází roku, v němž má být rozhodováno o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení. Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek žáků na školách spádových, a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

V oblasti základních škol bude JČK do rejstříku škol a školských zařízení podporovat zápis nového oboru vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální v případě **základních škol, které nejsou zřízeny dle § 16, odst. 9 školského zákona**, ale je nutné ze strany KÚ v rámci inkluzivního procesu tento obor doporučit k zápisu MŠMT. I v případě pouze jednoho žáka je nutné zajistit podmínky vzdělání tak, že obor vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální bude zapsán do rejstříku

³ Pojem lokalita bude v jednotlivých správních řízeních o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení určena na základě přiměřené dojezdové doby, a to na úrovni okresu, případně jako průměr dotčených okresů (okresů v přiměřené dojezdové době).

oborů základní školy, jinak není možné žáka na dané škole dle tohoto oboru vyučovat, vydávat mu vysvědčení a financovat jeho vzdělávání z rozpočtu MŠMT.

Také v **základních školách zřízených dle §16, odst. 9 školského zákona** je možné, že zákonní zástupci budou chtít zajistit výuku žáka v oboru vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální a výše uvedené školy, pokud budou mít volnou kapacitu, mají jako školy dle §16, odst. 9 školského zákona výborné podmínky pro zajištění dané výuky. Jelikož takřka všechny základní školy zřízené dle §16, odst. 9 školského zákona zřizované krajem zmíněný obor mají, lze za výjimečnou a odůvodněnou považovat žádost o tento obor u následujících škol:

1. ZŠ logopedická, Týn nad Vltavou, Sakařova 342
2. DD, ZŠ, Školní jídelna a Školní družina, Volyně, Školní 319

Ve výše uvedených případech nelze stanovit obecná kritéria, neboť škola musí reagovat na poptávku zákonných zástupců a dle toho směřovat žádost o zařazení nového oboru 79-01-B/01 Základní škola speciální do rejstříku škol a školských zařízení.

2.1.3 STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti středního vzdělávání musí být struktura oborů vzdělání více sladěna s dynamicky se vyvíjejícím trhem práce a potřebami kraje. Nově zařazované obory vzdělání nebo změna jejich kapacit by měla co nejlépe odpovídat předpokládanému dlouhodobému uplatnění absolventů na trhu práce a v dalším studiu.

Zápisy nových středních škol, nových míst poskytování vzdělávání nebo navyšování kapacit středních škol (vyjma středních škol poskytujících vzdělávání v oborech vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami):

- a) JČK nebude podporovat zápis nových středních škol ani nových míst poskytování vzdělávání s ohledem na dostačující nabídku širokého spektra oborů středního vzdělávání a vzhledem k neobsazeným kapacitám škol. Výjimkou mohou být pouze odůvodněné případy, zhoršená dostupnost stávajících kapacit středních škol a aktuální potřeby trhu práce.
- b) JČK nebude podporovat navyšování kapacit středních škol do rejstříku škol a školských zařízení vzhledem k dostačující nabídce širokého spektra oborů středního vzdělávání a k neobsazeným kapacitám škol. Výjimkou mohou být odůvodněné případy, stávající naplněnost dané školy, kvalita školy⁴ s přihlédnutím k uplatnitelnosti absolventů školy na trhu práce a potřeb trhu práce.

Žádost o zápis nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání musí být zároveň v souladu s následujícími body pro **zápis nových oborů vzdělání a navyšování kapacit stávajících oborů vzdělání**:

- a) V oblasti **oborů vzdělání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření 6letých a 8letých oborů** vzdělání JČK nebude podporovat zápis nové školy, oborů ani navyšování stávající kapacit do rejstříku škol a školských zařízení vzhledem k dopadům nadměrného odchodu⁵ žáků 5. a 7. tříd ZŠ do 1. ročníků 6letých a 8letých gymnázií a také k dostatečným kapacitám víceletých gymnázií v jednotlivých okresech JČK.
- b) **Obory vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami** nebo **obory čtyřletého gymnázia** bude JČK podporovat pro zápis do rejstříku škol a školských zařízení pouze výjimečně v návaznosti na demografický vývoj, naplněnost škol a dostupnost stávajících kapacit.

⁴ Hodnocení školy Českou školní inspekcí, úspěchy žáků školy, spolupráce se zaměstnavateli, podpora místních samospráv.

⁵ Problematika je popsána v rámci DZ ČR, kapitoly C. Základní vzdělávání.

- c) Do struktury oborů **vzdělání s maturitní zkouškou** bude JČK podporovat zařazení nového oboru nebo JČK kapacitně posílí jen takový obor vzdělání, který bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým potřebám trhu práce a který bude nahrazovat ve stejné kapacitě a stejné formě jiný aktivní obor vzdělání⁶ s maturitní zkouškou v rámci JČK.
- d) V oblasti oborů **vzdělání s výučním listem** JČK nebude podporovat zvyšování kapacit oborů vzdělání ve skupinách oborů vzdělání, v nichž je:
- dlouhodobě vykazována míra nezaměstnanosti vyšší, než je průměr míry nezaměstnanosti absolventů v rámci příslušného kraje, nebo
 - tendence míry nezaměstnanosti rostoucí a jejich oborová kapacita⁷ je postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce.
- MŠMT na svých webových stránkách do 31. 7. zveřejňuje přehled skupin oborů vzdělání, v nichž je dosahováno dlouhodobě vyšší míry nezaměstnanosti (jako průměr nezaměstnanosti absolventů středních škol za období posledních pěti let) a bude jej upravovat na základě údajů Úřadu práce a aplikovat pro řízení v následujícím školním roce. Zároveň budou tato data každoročně zveřejňována ve Výroční zprávě o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji.
- e) **Obory vzdělání s unikátním obsahem** nebo **obory vzdělání jedinečné** v rámci ČR, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navyšování stávajících kapacit nebo zápisu nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání do rejstříku škol a školských zařízení JČK podporovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na webových stránkách MŠMT a ve Věstníku MŠMT.
- f) V oborech **nástavbového studia**, v nichž míra dlouhodobé nezaměstnanosti absolventů v JČK přesahuje průměr míry nezaměstnanosti absolventů, nebude JČK podporovat zvyšování oborové kapacity.

2.1.4 VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

V oblasti vyššího odborného vzdělávání bude JČK do rejstříku škol a školských zařízení podporovat zápis:

- a) nové vyšší odborné školy (VOŠ), další místo poskytovaného vzdělávání nebo navýšení kapacity VOŠ jen ve zcela výjimečných a ojedinělých případech, zejména v oborech regulovaných povolání (skupiny oborů vzdělání 53 Zdravotnictví a 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče) a s ohledem na demografický nárůst, naplněnost a dostupnost stávajících kapacit a současně také s ohledem na budoucí potřeby trhu práce, nebo
- b) nové VOŠ nebo navýšení kapacity VOŠ v případech, pokud bude zachována stávající kapacita škol a současně pokud bude zachována stávající kapacita oborů vzdělání v JČK.

Obory vyššího odborného vzdělání s unikátním obsahem nebo **obory VOŠ jedinečné v rámci ČR**, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navyšování stávajících kapacit nebo zápisu nové vyšší odborné školy nebo nového místa poskytování vzdělávání do rejstříku škol a školských zařízení JČK

⁶ Aktivním oborem vzdělání je myšlen takový obor vzdělání, v němž v předchozích třech letech byli vykazováni žáci.

⁷ Pojem „oborová kapacita“ užívaný v této kapitole označuje nejvyšší povolený počet žáků a studentů v jednotlivých oborech vzdělání a formách vzdělávání.

podporovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na svých webových stránkách a ve Věstníku MŠMT.

2.1.5 KONZERVATOŘE

Z důvodu dostatečné stávající kapacity konzervatoře a očekávanému demografickému vývoji nebude JČK po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru podporovat zápis nové konzervatoře, nového místa poskytování vzdělávání ani navýšení současné kapacity do rejstříku škol a školských zařízení.

2.1.6 JAZYKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

JČK vzhledem k dostačujícím kapacitám nebude podporovat zápis nové jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky ani navyšování kapacity stávajících jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky, stejně jako zápis nových míst poskytovaného vzdělávání.

2.1.7 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY

Základní umělecké vzdělávání primárně slouží k rozvoji uměleckého talentu a nemělo by nahrazovat činnost zařízení pro zájmové vzdělávání. Celkový počet žáků v základních uměleckých školách (ZUŠ) od roku 2005/2006 v JČK neustále pravidelně roste. DZ ČR stanovuje limitní hranici pro jednotlivé kraje ve výši 20 % kapacity ZUŠ všech zřizovatelů z populace ve věku 6–18 let. JČK bude v rámci vyrovnávání územních disparit v kraji uplatňovat okresní hledisko posuzování výše kapacit ZUŠ.

Po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru tedy JČK nebude do rejstříku škol a školských zařízení doporučovat zápis nové ZUŠ ani navyšování kapacity stávajících ZUŠ bez rozdílu zřizovatele, která by překračovala 20 % populace ve věku 6–18 let v daném okrese (údaje ČSÚ k 1. 1. daného školního roku).

Zvýšení kapacity konkrétní ZUŠ, případně zřízení ZUŠ nové, je nad kapacitu 20 % populace v daném okrese možné pouze za současného recipročního snížení kapacity jiné ZUŠ v rámci daného okresu. Údaje o míře naplňování kapacit budou každoročně zveřejňovány ve Výroční zprávě o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji.

2.1.8 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ PRO ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Povolování zápisu nových zařízení nebo zvyšování kapacity školních družin a školních klubů

- Povolování zápisu **nových školních družin** nebo **školních klubů** (ŠK) nebo zvyšování jejich kapacity bude umožněno pouze v případě, že činnost školní družiny nebo školního klubu bude vykonávat nebo vykonává **stejná právnická osoba jako činnost příslušné školy** (dále jen „žadatel“). Tedy v případě školních družin základní škola s 1. stupněm a v případě školního klubu základní škola s 2. stupněm, šestileté nebo osmileté gymnázium nebo konzervatoř s osmiletým vzdělávacím programem.
- Zápis nebo **zvýšení kapacit školních družin a školních klubů** bude umožněn pouze v návaznosti na naplněnost školy žadatele, přiměřeně k počtu žáků 1. stupně (u školních družin) a žáků 2. stupně, nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře (u školních klubů) v míře odpovídající demografickému vývoji cílové skupiny — účastníků zájmového vzdělávání, potřebnosti, dostupnosti a poptávce např. v souvislosti s novou bytovou výstavbou. V případě, kdy tato školní družina nebo školní klub bude zajišťovat zájmové vzdělávání i pro žáky jiných škol, lze při zápisu nové školní družiny nebo školního klubu nebo zvýšení jejich kapacity přihlédnout ke kapacitám školních družin nebo školních klubů a naplněnosti škol v dané lokalitě.
- JČK stanovuje hodnotu **maximálního meziročního zvýšení kapacit školních družin** tak, že nesmí přesáhnout 1,2násobek nejvyššího meziročního zvýšení kapacit školních družin zapsaných v období od školního roku 2015/2016 do školního roku 2018/2019 (z počtu kapacit ŠD ve školním roce 2018/2019 jde o kapacitu 5,4 % míst).

- d) Meziroční zvýšení kapacit školních družin je možné do výše hodnot maximálního meziročního zvýšení kapacit školních družin dle písm. c) nad stanovené hodnoty pouze v případě zdůvodnění demografickým nárůstem cílové skupiny — účastníků zájmového vzdělávání.

Školní kluby a střediska volného času

- a) Při zápisu nových **školních klubů** nebo zvyšování jejich kapacity JČK přihledne též ke skutečnosti, zda v místě působí středisko volného času nebo školní klub. Zápis nových **středisek volného času** musí odpovídat demografickému vývoji cílové skupiny - účastníků zájmového vzdělávání s přihlednutím ke skutečnosti, zda v místě působí středisko volného času nebo školní klub. Do rejstříku škol a školských zařízení se nebude v JČK zapisovat nový školní klub ani se nebude rozšiřovat kapacita stávajícího školního klubu tam, kde působí středisko volného času (nebo školní klub) zajišťující v dostatečné míře zájmové vzdělávání, a naopak tam, kde působí školní klub (nebo středisko volného času) zajišťující v dostatečné míře zájmové vzdělávání, se nebude v JČK zapisovat nové středisko volného času.
- b) Zápis nových školních klubů do rejstříku škol a školských zařízení bude umožněn pouze žadatelům jako součást ZŠ, šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo konzervatoře (nikoliv ŠK jako samostatné právní subjekty) a vždy s přihlednutím k individuálnímu zdůvodnění zřizovatele školy. Jako základní kritérium pro zřízení nového ŠK lze považovat dostatečnou a reálně zabezpečenou nabídku pravidelné zájmové činnosti.

JČK bude povolovat navýšení cílové kapacity u ŠK do 50 % z celkového počtu žáků na druhém stupni ZŠ u plně organizovaných škol. Výjimky z cílových kapacit bude JČK udělovat po předložení konkrétního a kontrolovatelného zdůvodnění a po projednání mezi KÚ a statutárním zástupcem zřizovatele, a sice jen v následujících případech:

- ŠK v daném regionu plnohodnotně nahrazuje nabídku zájmového vzdělávání, které ve srovnatelných podmínkách jinde nabízí DDM,
- ŠK nabízí zájmové vzdělávání žákům druhého stupně z více ZŠ.

2.1.9 ŠKOLSKÁ PORADENSKÁ ZAŘÍZENÍ

V oblasti školských poradenských zařízení JČK pro zápis do rejstříku škol a školských zařízení:

- a) bude podporovat **nová místa poskytování školských služeb** pouze v odůvodněných případech a s ohledem na demografický nárůst a dostupnost stávajících zařízení,
- b) nebude podporovat vznik nových zařízení po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru. Případnou potřebu navýšení kapacit těchto zařízení lze řešit personálním posílením stávajících zařízení.

2.1.10 STŘEDISKA VÝCHOVNÉ PÉČE

Nová střediska výchovné péče, případně zapisování a navyšování jejich kapacit, bude JČK do rejstříku škol a školských zařízení podporovat k zápisu pouze v případech prokázané potřebnosti s ohledem na stávající síť středisek výchovné péče a jejich kapacity. Do rejstříku škol a školských zařízení zapisuje střediska výchovné péče MŠMT.

2.1.11 OSTATNÍ ŠKOLSKÉ SLUŽBY

V oblasti ostatních školských služeb bude JČK zapisovat nová školská zařízení a podporovat jejich zápis a zvýšení kapacity do rejstříku škol a školských zařízení s ohledem na počet dětí, žáků a studentů vzdělávajících se ve školách na území JČK a v souladu s demografickým vývojem v kraji.

Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (ZVaS) — nabídka ZVaS je společně s NPI ČR, vysokými školami a dalšími zařízeními s akreditovanými programy pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v JČK postačující. V rámci stanoveného období DZ nebude krajem podporován nový zápis podobných zařízení do rejstříku škol a školských zařízení.

Školská výchovná a ubytovací zařízení – domovy mládeže a internáty – v průběhu nadcházejících let bude JČK každoročně analyzovat kapacity DM, které jsou v některých lokalitách JČK takřka naplněné, a to především

v Č. Budějovicích. Z tohoto důvodu a po podrobné predikci vývoje populace 15 – 18letých v dané lokalitě lze v odůvodněných případech podpořit rozšíření těchto kapacit v nadcházejících 4 letech.

Zařízení pro výkon ústavní výchovy – dětské domovy – zápis nových zařízení do rejstříku škol a školských zařízení a navyšování kapacit bude JČK podporovat pouze s ohledem na potřebnost zajištění služeb, které poskytují. Kapacity dětských domovů jsou v JČK dostatečné.

Zařízení školního stravování – školní jídelny, výdejny, vývařovny – kapacity těchto zařízení jsou dostatečné, přesto nelze vyloučit zápis nových míst poskytování stravovacích služeb společně se zvýšením kapacit v odůvodněných případech s ohledem na potřeby škol všech zřizovatelů a dostupnost služeb v rámci JČK.

2.2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů.

Předškolní vzdělávání probíhá v mateřských školách zřizovaných obcí, církví, soukromým subjektem, krajem, MŠMT a v přípravných třídách základních škol. V Jihočeském kraji bylo k 1. 9. 2019 v rejstříku škol a školských zařízení zapsáno 328 mateřských škol. Největší počet – 295 mateřských škol je zřizováno obcemi (90 %), soukromé osoby zřizují 20 mateřských škol (6,1 %), 4 mateřské školy jsou zřízeny církví (1,2 %), 8 mateřských škol zřizuje kraj (2,4 %) a 1 mateřská škola je zřízena MŠMT (0,3 %). Z celkového počtu je 11 mateřských škol speciálních, v rámci běžných mateřských škol všech zřizovatelů je zřízeno 8 speciálních tříd.

Předškolní vzdělávání zaznamenalo v uplynulém období velké množství legislativních změn. Školským zákonem byla stanovena povinnost předškolního vzdělávání pro děti, které do začátku školního roku před zahájením povinné školní docházky dosáhnou pěti let věku, a bylo upraveno přednostní přijímání k předškolnímu vzdělávání v mateřských školách zřizovaných obcemi u těch dětí, které před začátkem školního roku dosáhnou nejméně třetího roku věku. Stanovena byla i pevná hranice pro přijímání dětí nejdříve od dvou let věku. Dále legislativa umožnila zápis lesních mateřských škol do rejstříku škol a školských zařízení. V souvislosti s novelami školského zákona došlo také v průběhu uplynulého období k několika změnám v RVP PV, které se týkaly úpravy podmínek vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí nadaných, zajištění průběhu vzdělávání dětí od dvou do tří let včetně podmínek pro jejich vzdělávání a zajištění překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů. Přínosem pro zkvalitnění předškolního vzdělávání byla možnost škol čerpat finanční prostředky z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, v rámci výzvy Podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování – šablony pro MŠ a ZŠ, a to jak na personální podporu, tak na vzdělávání pedagogů.

Od školního roku 2014/2015 měl počet dětí v mateřských školách klesající tendenci, poprvé ve školním roce 2018/2019 došlo k mírnému nárůstu počtu dětí. Kapacity běžných mateřských škol všech zřizovatelů k 1. 9. 2019 se jeví v průměru jako dostačující, činí 25 891 míst při naplněnosti 22 885 dětí (88 %). V oblastech, kde nebyly včas podchyceny trendy vyšší porodnosti, výjimečně přetrvávají lokální problémy s nedostatkem míst v mateřských školách. Zřizovatelé se snaží navyšovat kapacity mateřských škol tam, kde to hygienické, bezpečnostní a prostorové podmínky dovolují, uvádějí do provozu nevyužívané prostory, přistavují či budují nové objekty nebo rekonstruují prostory doposud sloužící jiným účelům. K rozšíření sítě mateřských škol využívají zřizovatelé finanční prostředky MŠMT z programu „Rozvoj výukových kapacit mateřských a základních škol zřizovaných územně samosprávnými celky“ a prostředky z IROP, jehož garantem je MMR. V období od školního roku 2014/2015 do školního roku 2018/2019 vzniklo 7 nových mateřských škol zřizovaných obcemi, byla zřízena i další pracoviště již existujících mateřských škol. V tomto období zahájilo také činnost 12 mateřských škol zřízených soukromými subjekty. Soukromé mateřské školy poskytují převážně alternativní prvky vzdělávání, převažují mateřské školy s Montessori pedagogikou (5 MŠ), v kraji působí 2 mateřské školy zřízené jako lesní.

Dotační program Jihočeského kraje s původním názvem Rozšíření stávajících kapacit mateřských škol, rekonstrukce a modernizace budov s cílem pomoci zřizovatelům mateřských škol řešit situaci s nedostatkem míst v těchto zařízeních v průběhu posledních let, doznal několika změn. Kromě vzniku nových kapacit mateřských škol podpořil výstavbu

bezbariérových vstupů do škol a školských zařízení, poskytl finanční prostředky na snížení energetické náročnosti budov škol a školských zařízení a na zvýšení bezpečnosti těchto budov. Vzhledem k demografickému vývoji, kdy je situace s kapacitami mateřských škol již konsolidována, bude dotační program zaměřen na podporu materiálního vybavení mateřských škol pro rozvoj vzdělávání se zaměřením na manuální a technickou zručnost dětí, digitální kompetence a rozvoj environmentální a pohybové výchovy.

Jednou ze strategických priorit současné vzdělávací politiky je zvyšování kvality předškolního vzdělávání. Mezi hlavní úkoly patří naplňování všech výstupů z RVP PV pro osobnostní rozvoj dětí, dále intenzivnější seznamování s technickými a manuálními činnostmi, podpora zdravého způsobu života, environmentální výchovy a prohlubování zájmu o pohybovou činnost dětí. Vzhledem k tomu, že se v ČR dlouhodobě vyskytuje vysoký počet odkladů školní docházky, je nutné podporovat důslednou diagnostiku dítěte a zintenzivnit působení pedagogů pro dosažení školní zralosti dětí. Kromě zajištění dostatečných kapacit poskytujících předškolní vzdělávání a s ním související postupné snižování počtu dětí na třídu mateřské školy, je důležitou prioritou především zkvalitňování profesní úrovně předškolních pedagogů. Pedagogové mateřských škol JČK mají možnost využívat kurzy a semináře pořádané NPI ČR, Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Střediskem služeb školám a Pedagogickou fakultou Jihočeské univerzity. V souvislosti se stanovenými úkoly předškolního vzdělávání, se vzdělávání předškolních pedagogů zaměří na rozvoj dovedností předcházejících čtení, psaní, výuce cizích jazyků, na rozvoj práce s informacemi, rozvoj předmatematické gramotnosti a rozšiřování kompetencí pedagogů v oblasti prevence logopedických vad. Dále bude vzdělávání předškolních pedagogů orientováno na rozvoj polytechnické výchovy a digitálních technologií, úpravu ŠVP PV na základě změn RVP PV a pedagogickou diagnostiku.

Cíle

- Zvyšovat kvalitu předškolního vzdělávání a eliminovat odklady povinné školní docházky podporou dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ve spolupráci se vzdělávacími institucemi
- Rozvíjet potenciál všech dětí včetně rozvoje jejich tvořivosti
- Snižovat počty dětí ve třídách mateřských škol

Navrhovaná opatření

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřit na problematiku využívání kvalitní a průběžné diagnostiky jako specifické formy formativního hodnocení, problematiku polytechnické výchovy a digitálních kompetencí dětí, logopedické prevence, osobnostního rozvoje dětí, podporu nových metod ve výuce a na metodickou pomoc v návaznosti na změny v RVP PV
 - kritéria: součinnost se vzdělávacími institucemi, semináře a kurzy pro pedagogické pracovníky; termín: průběžně; zdroj: státní rozpočet, ESIF; dotčené subjekty: vzdělávací instituce – NPI ČR, ZVaS, ŠPZ, Jihočeská univerzita, JČK, MŠMT
- Využít dotační program kraje k podpoře manuální a technické zručnosti dětí, rozvoje digitálních kompetencí a rozvoje environmentální a pohybové výchovy v mateřských školách — vybavit MŠ technickými pomůckami a stavebnicemi, digitální technikou a školní zahrady tělovýchovnými a environmentálními prvky
 - kritéria: projekty k podpoře materiálního vybavení MŠ; termín: každoročně; zdroj: dotační program JČK; dotčené subjekty: MŠ, zřizovatelé MŠ, JČK
- Volné kapacity využít ke snižování počtu dětí na třídu
 - kritéria: analýza dostupnosti kapacit MŠ, metodická podpora zřizovatelů, dotační podpora zřizovatelů; termín: každoročně od roku 2021; zdroj: dotační program JČK, státní rozpočet, ESIF; dotčené subjekty: zřizovatelé MŠ, JČK, MŠMT

2.3 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Základní vzdělávání probíhá ve 222 základních školách zřizovaných obcemi, 20 ZŠ zřizovaných krajem, 2 ZŠ zřizovaných MŠMT, dále ve 4 církevních ZŠ a 16 ZŠ soukromých zřizovatelů. Z celkového počtu 264 ZŠ je jich 26 samostatně

zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. V základních školách všech uvedených zřizovatelů (kromě MŠMT) plní ve školním roce 2018/2019 povinnou školní docházku 56 090 žáků.

V posledních třech letech počet žáků v ZŠ mírně vzrostl o 2,23 %. Celková kapacita základních škol zřizovaných obcemi, která je v současné době více než 76 tisíc míst, je využita zhruba na 72 %. Tento počet míst v ZŠ je zárukou, že celkově postačí nárůstu počtu žáků, který bude ještě pokračovat, a to přibližně do roku 2021. Pouze ojediněle mohou kapacity základních škol nedostačovat v místech s rozsáhlou bytovou výstavbou.

U základních škol zřizovaných obcemi nemá kraj podle znění zákona zásadní vliv na jejich zřizování či rušení. Kraj zabezpečuje základní školy zřizované obcemi i ostatních zřizovatelů v oblasti přidělování finančních prostředků ze státního rozpočtu na platy zaměstnanců a s tím související výdaje. Tyto prostředky se snaží každoročně navýšit o částky získané z rozvojových a dotačních programů vyhlášených MŠMT, zejména programů, které směřují do oblasti vzdělávání cizinců, rozvoje nadání a vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných základních školách průběžně narůstá (ročník 2017/2018 2 597 žáků; ročník 2019/2020 3 805 žáků) a tyto školy musí reagovat i na částečný přesun žáků ze škol speciálně ke vzdělávání těchto žáků určených. Pro další rozvoj integrovaných žáků často postačuje zvýšené pracovní úsilí pedagogů při výchovně vzdělávacím procesu spolu s využitím podpůrných opatření nižšího stupně. Mnoho žáků však potřebuje individuální přístup v takové míře, že je třeba, aby ve třídě pracoval i asistent pedagoga. Počet asistentů pedagoga se každoročně zvyšuje. K péči o děti se speciálními vzdělávacími potřebami patří i vzdělávání dětí v přípravných třídách, jejichž zřizování bude krajský úřad i nadále podporovat. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se podrobněji věnuje podkapitola 2.6 Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

V souvislosti s principy kurikulární politiky rozvoje vzdělávání a dokumentem na státní úrovni – Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání – vytvořily všechny ZŠ školní vzdělávací programy, které mají povinnost uplatňovat ve vzdělávacím procesu. Každá škola má možnost se při stanovené, jasně formulované a reálné koncepci, určitým způsobem profilovat a zároveň podporovat individuální potřeby žáků při jejich vzdělávání.

Strategie vzdělávací politiky JČK bude postavena na podpoře vytváření podmínek pro zajištění rovných příležitostí ve vzdělávání a podpoře škol při zavádění proinkluzivních opatření. S tím souvisí i podpora škol k zajištění efektivního a intenzivnějšího vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem. Dále je zvýšení kvality učení třeba podpořit uplatňováním badatelských činností a rozvojem čtenářské a matematické gramotnosti. Krajský akční plán rozvoje vzdělávání počítá i s podporou rozvoje kariérového poradenství pro odpovědné profesní a kariérové rozhodování a dále s podporou metodických setkání pedagogických pracovníků ZŠ a SŠ a rozvíjení jejich vzájemné spolupráce.

JČK bude v následujících letech i nadále podporovat polytechnickou výchovu včetně řešení otázky případného nedostatečného vybavení škol, zvláště v menších obcích. V této souvislosti je třeba počítat s tím, že vzdělávací proces se bude stále více vyvíjet směrem k digitalizaci vzdělávání žáků i pedagogů. Cílem by měl být rozvoj schopností pracovat s informacemi, rozvíjet digitální kompetence a jejich propojení s rozvojem technických dovedností žáků.

Specifickým indikátorem pro oblast vzdělávání jsou předčasné odchody ze vzdělávání. Na celorepublikové úrovni dosahuje ČR příznivějších hodnot, než je průměr Evropské unie, v posledních letech však má vývoj negativní tendenci. Za celou ČR je sledován podíl osob ve věku 18-24 let s nejméně nižším sekundárním vzděláním (2. stupeň ZŠ), které již dále nepokračují ve vzdělávání. JČK má v rámci ČR podprůměrný podíl předčasných odchodů ze základního vzdělávání, který dosahuje podílu 2,39 %, v absolutní hodnotě se jedná o cca 130 žáků. Někteří z nich nastupují do středoškolského vzdělání s odstupem v dalších letech, čímž se tento podíl dále snižuje. Základním opatřením ke snižování předčasných odchodů ze vzdělávání je poskytování kariérového poradenství v celoživotní perspektivě (viz kapitola 2.10).

Cíle

- Motivovat žáky ke studiu polytechnických oborů středních škol
- Podporovat ZŠ ve spolupráci se SŠ a firmami prostřednictvím evropských projektů
- Podporovat proinkluzivní opatření včetně zřizování přípravných tříd v souvislosti s rozvojem péče o děti se speciálními vzdělávacími potřebami

Navrhovaná opatření

- Podpora polytechnického vzdělávání včetně vybavení škol za účelem rozvoje technických vědomostí a zvýšení manuálních dovedností žáků
 - kritéria: počet škol podpořených z dotačního programu JČK; termín: 2024; zdroj: dotační program JČK; dotčené subjekty: ZŠ, JČK
- Podpora polytechnického vzdělávání včetně vybavení škol v souvislosti s digitalizací vzdělávacího procesu
 - kritéria: počet škol podpořených z dotačního programu JČK, IKAP II; termín: 2024; zdroj: dotační program JČK, ESIF; dotčené subjekty: ZŠ, SŠ, JČK
- Spolupráce s obcemi v případě zřizování speciálních tříd v běžných ZŠ tam, kde dojde k poklesu žáků v ZŠ praktických
 - kritéria: analýza počtu žáků v ZŠ (vč. škol zřízených dle § 16, odst. 9 školského zákona); termín: 2024; zdroj: státní rozpočet; dotčené subjekty: JČK, zřizovatelské obce, MŠMT
- Podporovat ZŠ při čerpání prostředků z dotačních a rozvojových programů zvláště pro zabezpečení inkluzivního vzdělávání a vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem
 - kritéria: počet škol podpořených z dotačních a rozvojových programů; termín: 2024; zdroj: státní rozpočet, ESIF; dotčené subjekty: JČK, MŠMT

2.4 STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

JČK zřizoval k 1. 9. 2019 celkem 72 středních škol. V JČK zajišťovalo střední vzdělávání v regionálním školství ještě dalších 18 subjektů jiných zřizovatelů.

V posledních letech se střední školy v souvislosti s demografickým vývojem potýkaly s postupným poklesem počtu žáků. Prudký meziroční demografický propad v počtech žáků vstupujících do středních škol se zastavil a nyní se otáčí. Důsledkem populačního růstu mezi léty 2002 až 2008 je počínaje rokem 2017 zvyšující se počet žáků vstupujících na střední školu.

Poprvé od školního roku 2004/2005 došlo v JČK ve školním roce 2018/2019 k nárůstu žáků v denní formě vzdělávání na středních školách na hodnotu převyšující 26 tis. žáků. V uvedeném mezidobí došlo k poklesu počtu žáků o 27 %. Do 1. ročníku nematuritních oborů nastupuje v posledních 10 letech stabilně 32–34 % žáků, žáci v prvním ročníku gymnaziálního vzdělávání tvoří podíl cca 20 % a počty žáků 1. ročníku v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou představují 46–48 % z celkového počtu žáků nastupujících do 1. ročníků denní formy vzdělávání ve středních školách.

Změnou prošel model přijímacího řízení: od roku 2017 byla do oborů vzdělání s maturitní zkouškou (mimo umělecké obory s talentovou zkouškou) plošně zavedena povinnost konání centrálně zadávané jednotné zkoušky v 1. kole, a to formou písemných testů z českého jazyka a literatury a z matematiky.

Změnou prošla i maturitní zkouška. Novou maturitní zkoušku i nadále tvoří dvě části, část společná a část profilová. Žák získá střední vzdělání s maturitní zkouškou, jestliže úspěšně vykoná obě části maturitní zkoušky. Od školního roku 2016/2017 jmenuje hodnotitele písemných prací z českého jazyka Centrum, tzn., že písemné práce hodnotí učitelé z jiných škol a ne učitel, který žáky zná. Hodnotitele písemných prací z cizího jazyka jmenuje rovněž Centrum. Podoba maturitní zkoušky se však bude dále měnit. Aktuálně se připravuje další maturitní novela školského zákona. Ta od školního roku 2020/2021 omezí zkoušky společné části maturitní zkoušky pouze na didaktické testy. Písemné práce a ústní zkoušky společné části převádí do profilové části maturitní zkoušky. Otázkou do budoucna je povinná maturitní zkouška z matematiky. Podle chystané maturitní novely se navrhuje i pro období po roce 2020 stejná právní úprava, jaká je účinná nyní, tzn. povinné pouze 2 zkoušky společné části (1. český jazyk a literatura, 2. volba žáka mezi matematikou a cizím jazykem).

V oborech vzdělání s výučním listem probíhají jednotné závěrečné zkoušky bez problémů. Ústní, praktické i písemné zkoušky se připravují podle jednotného zadání, úroveň by proto měla být srovnatelná na všech školách. Sjednocení závěrečných zkoušek by mělo přispět k obnovení důvěry zaměstnavatelů k výučnímu listu.

Ke zkvalitnění výuky a práce učitelů přispívá portál www.rvp.cz, který byl vytvořen v rámci projektu Metodika II – výměna zkušeností učitelů. Na jeho realizaci se podílel NÚV. Je zásobárnou inovací a dobrých nápadů pro učitele, zájemci zde najdou teoretické příspěvky i praktické náměty do výuky, digitální učební materiály, diskuse a blogy.

Ve středním vzdělávání předčasné odchody ze škol mohou, ale nemusí, vyústit v předčasné odchody ze vzdělávání. Rozdíl mezi těmito pojmy souvisí s opakovanými návraty do vzdělávání, které jsou poměrně časté. JČK dosahuje v podílu předčasných odchodů ze středního školství v rámci ČR lehce podprůměrných hodnot. Předčasné odchody se týkají nejvíce oborů kategorie E (17 %) a nástavbového studia (21 %). Počet žáků s neukončeným středoškolským vzděláním, který opakovaně vstupuje do 1. ročníku střední školy je v posledních letech stabilní – u maturitních oborů na úrovni cca 120 žáků (2 % z žáků nastupujících do 1. ročníku SŠ), u učebních oborů cca 190 žáků (3,2 % z žáků nastupujících do 1. ročníku SŠ), do středního vzdělávání se vracejí i žáci, kteří opustili školu před dvěma a více lety, tyto počty jsou však velmi proměnlivé (50–150 žáků ročně). Základním opatřením ke snižování předčasných odchodů ze vzdělávání je poskytování kariérového poradenství v celoživotní perspektivě (viz kapitola 2.10).

2.4.1 UPLATNITELNOST ABSOLVENTŮ ŠKOL NA TRHU PRÁCE

Absolventi škol patří mezi skupiny ohrožené nezaměstnaností. Dlouhodobá nezaměstnanost u této skupiny je nebezpečná zejména v tom, že pokud včas nedojde k vytvoření pracovních návyků, hrozí vedle nepříznivých ekonomických dopadů i významné negativní sociální účinky, především vznik závislosti na sociálních dávkách, kdy se nezaměstnaný stává klientem sociálního státu a tuto situaci chápe jako normální stav. Uvedené skutečnosti jsou důvodem, proč jsou absolventi považováni za specifickou kategorii evidovaných uchazečů, kterým je nutno věnovat zvýšenou pozornost.

Ačkoli jsou absolventi vzhledem k nedostatku praxe skupinou více ohroženou nezaměstnaností, mají na druhou stranu ve srovnání se staršími kategoriemi pracovníků i řadu předností, především vyšší flexibilitu, schopnost se učit, zpravidla lepší schopnost pracovat s výpočetní technikou a zvládnout cizí jazyk. Uplatnitelnost absolventů je obecně tím lepší, čím vyšší je jejich vzdělání.

Hlavním ukazatelem uplatnitelnosti absolventů je míra jejich nezaměstnanosti. Ta je všeobecně ovlivňována celou řadou ekonomických, demografických a sociálních faktorů. Mezi ty, které lze zařadit do přímé spojitosti s trhem práce, patří celková ekonomická situace v zemi, celková nezaměstnanost, stav nabídky volných pracovních míst a poměr mezi poptávkou a nabídkou pracovních sil. V dlouhodobém měřítku míra nezaměstnanosti absolventů v JČK kopíruje vývoj míry nezaměstnanosti v ČR, je však již tradičně pod celostátním průměrem (např. k 30. 4. 2019 byla míra nezaměstnanosti absolventů se středním vzděláním s výučním listem v JČK 2,4 %, v ČR 4,2 %, absolventů se středním vzděláním s maturitní zkouškou v JČK 2,3 %, v ČR 2,8 % a absolventů vyšších odborných škol v JČK 1,4 %, v ČR 1,9 %). Od roku 2014 dochází v JČK k výraznému snižování nezaměstnanosti, a to ve všech kategoriích středního a vyššího odborného vzdělání. Již několik let vykazují nejnižší míru nezaměstnanosti absolventi oborové skupiny 23 Strojírenství a strojírenská výroba a skupiny 53 Zdravotnictví ve všech kategoriích dosaženého vzdělání. Je nutno konstatovat, že míra nezaměstnanosti v jednotlivých oborových skupinách neustále kolísá, což je způsobeno i nízkým počtem absolventů, kdy se míra nezaměstnanosti významně mění s každým nezaměstnaným. Analýza nezaměstnanosti absolventů je každoročně součástí výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v JČK.

Postavení absolventů vstupujících na trh práce významným způsobem závisí na konkrétní regionální situaci, na přítomnosti zahraničních investorů nebo rozvoji odvětví v regionu a dalších skutečnostech. Je tedy potřeba již na počátku volby studia kvalitně informovat žáky o jednotlivých oborech vzdělání, o možnostech uplatnění a problémech s tím souvisejících, aby své rozhodnutí studovat daný obor zvažili i s ohledem na budoucnost a možnosti uplatnění po ukončení studia. Ukazuje se, že navzdory tomu, že zaměstnavatelé často očekávají úzce profilovanou pracovní sílu pro konkrétní nabízené pozice, uplatnění snáze naleznou absolventi s rozsáhlejší profilací a širokým okruhem klíčových kompetencí a flexibilitou. Ti jsou pak schopni se lépe prosadit na pracovním trhu a lépe reagovat na měnící se požadavky zaměstnavatelů a jejich potřeby.

Informace o studiu jednotlivých oborů a následné uplatnění na trhu práce získávají žáci především od svých výchovných poradců, kteří jsou v kontaktu s ÚP. V oblasti kariérového poradenství hrají významnou roli informační a poradenská

střediska (IPS), která fungují na všech okresních pracovištích ÚP v kraji. IPS poskytuje klientovi komplexní poradenství k volbě povolání, provádí také skupinové poradenství k volbě povolání pro žáky základních škol (8. a 9. tříd) a pro budoucí absolventy středních škol, vyšších odborných i vysokých škol k problematice vstupu do zaměstnání.

V rozhodování mohou žákům pomoci i odborníci z Asistenčního centra Impuls pro kariéru a praxi při JHK. Asistenční centrum, které vzniklo v rámci projektu Implementace Krajského akčního plánu Jihočeského kraje I, spravuje webový portál Impuls pro kariéru <https://www.impulsprokarieru.cz>. Portál pomáhá žákům orientovat se v otázkách vzdělávání, volby povolání a osobnostního rozvoje, výchovným poradcům poskytuje prostor pro sdílení informací, nabízí workshopy, exkurze, propojuje studenty se zaměstnavateli a vytváří prostředí pro navazování nových partnerství mezi školou a trhem práce. Součástí webového portálu je webová aplikace Salmondo Junior, určená žákům ZŠ a výchovným poradcům. Prostřednictvím psychologických testů, dotazníků a dalších nástrojů se žáci dozvědí více o sobě a o tom, jaké studium a profesní cesta by pro ně mohla být vhodná. V rámci podpory kariérového poradenství mají Salmondo Junior k dispozici všechny základní školy v JČK.

Z hlediska uplatnitelnosti absolventa na trhu práce je velkou výhodou, pokud žáci již v průběhu vzdělávacího procesu absolvují odborný výcvik a odbornou praxi ve firmách a získají tak praktické zkušenosti ve firemním prostředí. JČK bude i nadále podporovat propojení teoretického vzdělávání s reálným pracovním prostředím, čímž dochází ke zvyšování konkurenceschopnosti a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce, navázání kontaktu žáků s budoucím zaměstnavatelem a získání odborné kompetence. Vzhledem k současnému nedostatku pracovních sil v řemeslných a technických profesích bude JČK i nadále podporovat řemeslné obory v rámci dotační politiky kraje, např. stipendijním motivačním programem pro vybrané učební obory.

Jihočeský kraj bude i nadále spolupracovat s JHK, AK ČR, zaměstnavatelskými svazy a dalšími sociálními partnery s cílem udržet nízkou míru nezaměstnanosti absolventů středních škol. Oblast kariérového poradenství je dále popsána v kapitole 2.10 Další vzdělávání.

2.4.2 VĚKOVÁ STRUKTURA PEDAGOGŮ STŘEDNÍCH ŠKOL

Tato kapitola je zpracována na základě vlastního průzkumu, který si JČK provedl ve spolupráci s organizací RERA v rámci středních škol. Analýza byla provedena v roce 2018, byla prezentována školám v rámci Týdne vzdělávání dospělých, zřizovateli a zároveň byla předána k využití i MŠMT.

K 30. 9. 2017 učilo na středních školách zapojených do šetření celkem 2 801 učitelů, z toho 2633 na SŠ zřizovaných JČK. Samotný věk pedagogů je však zavádějící, neboť se na vzdělávání podílejí odlišnou týdenní hodinovou dotací a výší úvazku. Pro adekvátní vypovídající hodnotu tak byly všechny hodnoty dále přepočítávány podle týdenní hodinové dotace pedagoga.

Ze součtových údajů vyplývá, že přes 55 % týdenní hodinové dotace na všech školách v Jihočeském kraji je odučeno pedagogy staršími 50 let, naproti tomu učiteli do 34 let pouze necelých 10 %. Nejméně se na týdenní výuce podíleli učitelé do 34 let na středních školách bez maturitních oborů (N) a na konzervatoři. Získané hodnoty ukazují, že nejméně příznivá situace je u učitelů zaměřených na všeobecně vzdělávací předměty na středních školách s maturitními obory (M), neboť zde přes 60 % týdenní hodinové dotace těchto předmětů odučí pedagogové nad 50 let a jen 7,9 % hodin týdně připadá na věkovou kategorii do 34 let.

V případě učitelů odborných předmětů je nejhorší situace na středních školách s učebními obory, kde téměř 80 % výuky odučí pedagogové nad 50 let a pouze 4,1 % pedagogové do 34 let. O něco příznivější je však situace na středních školách s maturitními obory (M), podobně je na tom i kategorie gymnázií, kde učitele odborných předmětů představují zejména trenéři sportovního gymnázia. Věková struktura učitelů odborného výcviku je na všech relevantních typech škol poměrně srovnatelná a vzhledem k průměrným hodnotám za celý kraj mírně nepříznivá.

Nejvyrovnanější a nejpříznivější věkovou strukturu učitelů **podle typu školy** mají gymnázia. Učitelé do 49 let zde odučí 57 % týdenní hodinové dotace, z toho učitelé do 34 let 12 %, učitelé nad 50 let pak zbývajících 43 %.

Příznivější věkovou strukturu **podle zřizovatele** mají soukromé střední školy s výraznější převahou mladších učitelů, na nichž je průměrný věk 45,3 roku (průměrný věk pedagogů škol zřizovaných Jihočeským krajem činí 50,2 roku), což je částečně provázáno s příznivou věkovou strukturou učitelů na gymnáziích, neboť 4 ze 7 zapojených soukromých škol jsou právě gymnázia.

Nejméně příznivou věkovou strukturu mají učitelé v **okrese** Strakonice, neboť zde na středních školách odučí učitelé do 34 let nejmenší podíl týdenní hodinové dotace (6,8 %) a zároveň nejvyšší podíl této dotace připadá na učitele starší 50 let (61,7 %). Naopak nejpříznivější věkovou strukturu mají okresy Český Krumlov a České Budějovice, kde učitelé do 34 let odučí 11 %, resp. 12,1 % týdenní hodinové dotace, a relativně vysoké zastoupení mají v těchto okresech i učitelé ve věkové kategorii 35–49 let, téměř 37 %.

Věková struktura učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů (VVP) a odborných předmětů (OP) zaměřených na vybrané skupiny předmětů

V rámci všeobecně vzdělávacích a odborných předmětů byla sledována věková struktura pedagogů těch předmětů, které vyžadují pozornost v souvislosti se situací na trhu práce či jsou pro studenty problematické nebo je na ně kladen zvláštní důraz. Mezi vybrané VVP patří matematika, informatika a cizí jazyky. Mezi vybrané skupiny odborných předmětů patří předměty zaměřené na strojírenství, elektrotechniku, stavebnictví a „službové“ předměty, které zahrnují gastronomii, hotelnictví a turismus, obchod, osobní a provozní služby.

Lze konstatovat, že nejpříznivější věkovou strukturu z řešených skupin předmětů mají učitelé cizích jazyků, informatiky, službových předmětů a matematiky.

Méně příznivá je situace u učitelů skupin odborných předmětů, přičemž nejméně příznivá je u učitelů elektrotechnických předmětů, neboť více než 70 % týdenní hodinové dotace těchto předmětů připadá na učitele nejstarší věkové kategorie. Podobně jsou na tom předměty zaměřené na stavebnictví a strojírenství.

Neaprobovaná výuka probíhá na 56 z celkových 74 SŠ zapojených do šetření. Na SŠ se neaprobovaně odučilo 5,3 % celkové týdenní hodinové dotace, nejméně na gymnáziích (1,2 %), nejvíce na učilištích, kde podíl této výuky činil poměrně vysokých 11,9 %. Podle zaměření učitele připadá největší rozsah neaprobované výuky na učitele odborných předmětů (7,8 %), nejmenší na učitele odborného výcviku (2,1 %). Učitelé odborných předmětů do 34 let odučí neaprobovaně až 86,9 % týdenní hodinové dotace.

Mezi věkovými kategoriemi v rámci jednotlivých typů škol je patrné, že nejméně se na neaprobované výuce podílí učitelé mezi 35 a 49 lety. Nejvyšší je tento podíl u učitelů do 34 let. Učitelé v nejstarší věkové kategorii nad 50 let vyučovali předměty mimo jejich aprobaci nejčastěji na SŠ bez maturitních oborů, jejich zastoupení na gymnáziích bylo naopak minimální.

V následujících 5 letech od roku 2018 bude potřeba 279 nových učitelů (nárůst cca 10 %), školy nejčastěji uváděly potřebu nových učitelů v oblastech: cizí jazyk, matematika, fyzika, český jazyk, ICT a odborné předměty. S výsledky predikce byla seznámena PF JU.

2.4.3 PROFESNÍ ORIENTACE ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL

Jihočeský kraj zadal na konci roku 2018 v rámci projektu KAP výzkum vývoje profesní orientace žáků středních škol v JČK, který provedla společnost TREXIMA, spol. s r.o. Výzkumu se zúčastnilo celkem 3 501 žáků středních škol zřizovaných Jihočeským krajem i jinými zřizovateli. Nejčastěji byla preferována povolání z oblasti techniky, průmyslu a stavebnictví, ve které si preferované povolání zvolila téměř pětina respondentů (18,9 %). Nejméně preferována jsou povolání z oblasti veřejné správy, která preferuje pouze 1,5 % respondentů.

Tabulka č. 2 Preferovaná oblast uplatnění žáků středních škol

Preferovaná oblast uplatnění	Počet	Podíl v %
Technika, průmysl a stavebnictví	661	18,9 %
Zdravotnictví a sociální péče	555	15,9 %
Vzdělávání a výzkum	448	12,8 %
Služby, obchod, doprava a cestovní ruch	421	12,0 %
Bezpečnost, právo a ozbrojené složky	345	9,9 %
Zemědělství, veterinářství a životní prostředí	292	8,3 %
Umění a média	248	7,1 %
Informační a komunikační technologie	206	5,9 %
Management a administrativa	199	5,7 %
Bankovníctví, pojišťovnictví a další finanční služby	73	2,1 %
Veřejná správa, úřady	53	1,5 %

Zdroj: Výzkum vývoje profesní orientace žáků středních škol v Jihočeském kraji

Zdůvodnění výběru a preference povolání

Většina respondentů (80,1 %) uvedla, že ani jeden z rodičů nepracuje v jimi vybraných povoláních (oborech). Lze tedy předpokládat, že další volba povolání žáků posledních ročníků je ve většině případů jen slabě ovlivněna povoláním (odborným zaměřením) rodičů. Nejvyšší míru ovlivnění volby povolání zaměstnáním rodičů lze identifikovat u žáků učebních oborů (25,9 %).

Respondenti mohli svůj výběr povolání zdůvodnit označením jednoho ze čtyř navržených kritérií. Více než dvě třetiny respondentů (68,4 %) přitom zdůvodnily svůj výběr dlouhodobým zájmem o jimi uvedené obory. Zvolený obor na základě vyhovujících pracovních podmínek či snadného nalezení práce si v obou těchto případech zvolilo přibližně 15 % respondentů. Nejmeně častým důvodem je snadné přijetí na VŠ nebo VOŠ (pouze 1,7 %).

Průměrná výše očekávaného „hrubého měsíčního výdělku“ po 1 roku praxe je 27 543 Kč. Muži v průměru očekávají výdělek ve výši 31 000 Kč, ženy o 6 857 Kč nižší (24 143 Kč). Šetření tak ukázalo vnímanou nerovnost v odměňování (gender-pay-gap), která byla nejvýraznější u kategorie oborů LO, takřka 10 000 Kč, což odpovídá mzdě žen nižší o 30 %. Nejmenší rozdíl ve výši očekávaného výdělku mezi muži a ženami je u žáků učebních oborů stupně H (4 047 Kč; 14,5 %).

Plány a představa respondentů o dalším směřování po ukončení studia

Téměř polovina žáků plánuje do budoucna některou z forem dalšího studia v kombinaci s prací. Nejméně žáků (22,1 %) chce nastoupit rovnou do práce, aniž by pokračovali v dalším studiu. Po ukončení studované školy chce rovnou do práce (bez dalšího studia) nastoupit polovina žáků učebních oborů a pouze šestina žáků odborných maturitních oborů.

Téměř tři čtvrtiny respondentů (72,6 %) chtějí být v budoucnu v zaměstnaneckém poměru, tato tendence převládá u žáků gymnázií (76,2 %). Pětina respondentů (21,5 %) preferuje soukromé podnikání, nejčastěji žáci oborů typu L5 (29,7 %). Nejmenší podnikatelský potenciál vykazují žáci oborů typu M (pouze 20 %). Téměř 6 % žáků uvedlo, že v budoucnu nechtějí pracovat, nejčastěji je tato odpověď zastoupena mezi žáky oborů L5 (8,9 %). Naopak nejmenší výskyt této odpovědi je mezi gymnazisty (1,7 %). Nechuť pracovat se celkově mezi všemi kategoriemi projevila vždy více u mužů.

Nejčastěji uvedeným hlavním důvodem při výběru práce byla možnost sladění práce a osobního života (25,3 %). Tato priorita dominuje především mezi gymnazisty (34,8 %) a žáky odborných maturitních oborů (26,5 %). Více než pětina respondentů (21,7 %) upřednostňuje vysoký výdělek. Ve skupině žáků učebních oborů se jedná o hlavní prioritu, kterou vybrala téměř čtvrtina respondentů (25,6 %). Gymnazisté oproti dalším skupinám více preferují možnost kariérního růstu (17 %) a dalšího vzdělávání a osobního rozvoje (13,9 %). Dobrá dopravní dostupnost do zaměstnání je důležitá pro více než šestinu učňů (17,7 %), pro další skupiny respondentů má přitom relativně zanedbatelný význam. Téměř žádnou

roli při výběru pracovního uplatnění nehraje poskytování příspěvků na sport a zábavu a zajištění dopravy do zaměstnání.

Cíle

- Podpora trendu dalšího rozvoje odborného vzdělávání při zachování cca 25% podílu na vstupu u všeobecného vzdělávání (obory gymnázií a lyceí)
- Zachování poměru počtu žáků studijních a učebních oborů na současné hodnotě 68 %x32 % žáků na vstupu do středních škol (maturitní x učební obory)
- Zvýšení spolupráce středních škol s firmami formou praxí a odborného výcviku žáků, stáží pedagogů a rozvoj vzdělávání dospělých v rámci systému celoživotního vzdělávání
- Zlepšení vybavení škol, rozvoj a podpora polytechnického a jazykového vzdělávání na SŠ, podpora využívání digitálních technologií
- Zajištění dostatečného počtu pedagogických pracovníků pro výuku všeobecně vzdělávacích i odborných předmětů

Navrhovaná opatření

- Provádět každoročně analýzu vyučovaných oborů středního vzdělávání v kraji jako zásadní podklad pro změny v rejstříku oborů vzdělávání
 - kritéria: analýza oborů středního vzdělávání v kraji; termín: průběžně; zdroj: SR; dotčené subjekty: JČK
- Podporovat obory vzdělání, které jsou poptávány trhem práce např. formou stipendijních programů
 - kritéria: SŠ zapojené v dotačním programu JČK; termín: 2024; zdroj: dotační program JČK; dotčené subjekty: SŠ, JČK
- Podpořit rozvoj nových technologií a vybavenost škol a školských zařízení a podpořit zvýšení zájmu o studium technicky a přírodovědně zaměřených oborů s důrazem na specifika JČK
 - kritéria: SŠ zapojené v projektu IKAP II; termín: 2023; zdroj: ESIF; dotčené subjekty: SŠ, JČK
- Začleňovat nové technologie do výuky, podporovat využívání digitální technologie s důrazem na rozvoj digitálních kompetencí, jejich propojení s rozvojem technického myšlení, technické tvořivosti, manuální zručnosti, informatického myšlení žáků a prohlubování znalostí z oblasti kybernetické bezpečnosti
 - kritéria: účast na aktivitách DigiKoalice, DIGI, Jihočeský Digi Hub, realizované projekty z fondů EU; termín: 2024; zdroj: ESIF; dotčené subjekty: SŠ, JČK
- Podpořit legislativní úpravu MŠMT v zákoně o pedagogických pracovnících a umožnit přijmout odborné pracovníky z firem pro zajištění výuky odborných předmětů, odborného výcviku a praktického vyučování
 - kritéria: průměrný věk pedagogických pracovníků, výše odměňování pedagogických pracovníků; termín: 2024; zdroj: ESIF, SR; dotčené subjekty: SŠ, JČK, MŠMT.

2.5 VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

V JČK působí k 1. 9. 2019 celkem 16 vyšších odborných škol, z toho 12 zřízených krajem a 4 soukromými subjekty. Z celkového počtu 16 vyšších odborných škol jich je 13 zřízeno při středních odborných školách (12 krajem, 1 soukromým subjektem) a 3 jsou samostatné (všechny zřízené soukromými subjekty).

Ve školním roce 2014/2015 studovalo v denní formě studia na VOŠ v JČK celkem 1 192 studentů, v roce 2018/2019 již pouze 578, což je o 51,52 % studentů méně. V jiné formě studia studovalo na VOŠ v JČK ve školním roce 2014/2015 celkem 572 studentů, ve školním roce 2018/2019 celkem 352 studentů (pokles o 220 studentů, tj. 38,46 %).

V Českých Budějovicích působí celkem 5 ze 16 VOŠ, jedná se o školy s největším počtem studentů. Zhruba třetina všech studentů VOŠ studuje v jiné než denní formě vzdělávání, zpravidla v dálkové nebo kombinované, což svědčí o přetrvávajícím zájmu o studium při zaměstnání v rámci zvyšování kvalifikace, ačkoli i zde dochází v posledních pěti letech k postupnému snižování počtu studentů.

Jedním z cílů vzdělávací politiky státu je těsnější propojení segmentů středního školství s terciárním vzděláváním. V případě vyšších odborných škol v JČK je většina VOŠ součástí středních škol, propojenost je tedy dána organizací školy jako jednoho právního subjektu. Pokud to bude efektivní, JČK bude podporovat propojenost VOŠ s VŠ, především prostřednictvím konkrétních smluv o uznání části studia na VOŠ při přijetí ke studiu na VŠ (tzv. prostupnost studia).

Cíl

- Stabilizace vyššího odborného vzdělávání při nenavyšování jejich kapacit jak v denním studiu, tak v ostatních formách studia

Navrhovaná opatření

- Podpořit spolupráci VOŠ s JU, VŠTE a ostatními VŠ v kraji (včetně elokovaných pracovišť ostatních vysokých škol) za účelem zlepšení prostupnosti terciárního vzdělávání
 - kritéria: dohody VOŠ s příslušnými VŠ a ve spolupráci se sociálními partnery (JHK, ÚP) např. prostřednictvím sektorových dohod; termín: 2024; zdroj: dotační program JČK; dotčené subjekty: VOŠ, JHK, ÚP, JČK
- Podpořit existenci VOŠ se zdravotnickými obory jako obory s jedinečným zaměřením požadované trhem práce
 - kritéria: VOŠ se zdravotnickými obory v JČK; termín: 2024; zdroj: SR; dotčené subjekty: VOŠ, JČK

2.6 ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI VE VZDĚLÁVÁNÍ, PORADENSTVÍ, VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Vzdělávací politika České republiky směřuje k inkluzivnímu vzdělávání, cílem tohoto směru je nastavení rovného přístupu ke vzdělávání všech dětí, žáků a studentů (dále jen žáků). Pozitivní podmínky pro vzdělávání žáků je třeba nastavit tak, aby bylo možné vzdělávání uskutečňovat přednostně v hlavním vzdělávacím proudu. V průběhu let se začala používat nová terminologie, která nově vymezuje žáka se speciálními vzdělávacími potřebami jako žáka, který k naplnění vzdělávacích možností potřebuje podpůrná opatření. Ta mohou být v podobě nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným podmínkám žáka. Školský zákon deklaruje právo žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.

2.6.1 PODPORA INDIVIDUÁLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB

Prioritní vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je doporučováno formou skupinové či individuální integrace, v případě potřeby se mohou žáci vzdělávat ve školách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona.

Předškolní vzdělávání žáků s těžkým zdravotním postižením zajišťují v JČK speciální mateřské školy. Počet dětí ve speciálních mateřských školách se oproti minulému období snížil, avšak současný stav mateřských škol speciálních je dostačující.

Primární vzdělávání žáků s mentálním postižením probíhá ve školách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona. Tyto školy jsou dopravně dostupné po celém území JČK. Žáci s lehkým mentálním postižením jsou nyní přednostně vzděláváni v hlavním vzdělávacím proudu, čímž došlo k mírnému poklesu těchto žáků ve školách zřízených speciálně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Školy, ve kterých se počet žáků výrazně snížil, budou redukovány, případně po dohodě s příslušnou obcí bude JČK navrhovat vznik speciálních tříd při základních školách běžného typu.

Vzdělávání žáků s těžkými vadami řeči zajišťuje v JČK základní škola logopedická, žáci s těžkým sluchovým postižením se vzdělávají ve škole pro žáky se sluchovým postižením. Vzdělávání žáků s těžkým tělesným postižením a více vadami poskytují speciální školy pro tyto žáky. Všechny tři typy škol jsou dlouhodobě dostatečně naplněné a jejich nabídku je nutné zachovat i do budoucna.

Nabídka studijních oborů středního vzdělávání pro žáky se zdravotním postižením je zachována v praktických školách jednoletých, dvouletých a odborných učilištích, nabídka škol je vyhovující.

Individuální integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá v různých druzích škol hlavního vzdělávacího proudu. Do mateřských škol jsou nejčastěji integrovány děti s vadami řeči, do základních a středních škol jsou obvykle začleňováni žáci či studenti s vývojovými poruchami učení. Největší nárůst žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je v základním školství. Ne všechny školy jsou připraveny na inkluzi, celková situace a vybavenost škol (vč. prostorové) se však průběžně zlepšuje, především za pomoci dotačních programů kraje, rozvojových programů MŠMT a operačních programů EU. Co se týče materiálního vybavení, školy jsou již mnohem lépe vybaveny jak učebnicemi, tak kompenzačními pomůckami. Nedostačující je stále odborná příprava pedagogických pracovníků v oblasti speciální pedagogiky, psychologie a pedagogicko-psychologického poradenství.

Pokud jsou žáci integrováni pomocí skupinové integrace, jsou pro ně zřízeny třídy při mateřských a základních školách hlavního vzdělávacího proudu dle § 16 odst. 9 s určitým zaměřením na typ zdravotního postižení (vady řeči, vývojové poruchy učení, zrakové, sluchové, mentální, postižení více vadami).

Na webových stránkách JČK je zveřejněn celkový přehled škol a školských zařízení zřizovaných JČK s bezbariérovým přístupem. Programové dotace JČK Podpora sportu, Podpora školství a Podpora práce s dětmi a mládeží nabízejí v rámci konkrétních opatření možnost finanční podpory pro postižené děti, mládež, dospělé a organizace pracující s postiženými. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání každoročně nabízejí speciální i integrované aktivity pro osoby se zdravotním postižením. Aktualizovaný přehled je pravidelně zveřejňován na webových stránkách JČK.

2.6.2 PÉČE O NADANÉ ŽÁKY

Při práci s nadanými žáky je v JČK použita kombinace skupinového a individuálního přístupu. Ve školním roce 2018/2019 bylo diagnostikováno 82 mimořádně nadaných žáků, kteří pracovali podle individuálního vzdělávacího plánu, a to ve dvanácti běžných základních školách. Tento počet v posledních letech klesá. Z uvedeného počtu žáků se jich 69 vzdělává v ZŠ Máj II v Českých Budějovicích, a to v pěti třídách 1. až 5. ročníku zřízených pro mimořádně nadané žáky, a dalších skupinách. Tyto třídy navštěvují nejen žáci ze spádové oblasti jmenované ZŠ, ale i širšího okolí. V dalších jedenácti ZŠ vzdělávají tyto žáky pouze individuálně. Převážná většina mimořádně nadaných žáků se vzdělává na 1. stupni, pouze 4 žáci navštěvují 6. až 8. ročník. Ostatní po ukončení 5. ročníku odcházejí na víceletá gymnázia. Nadaní žáci jsou ve školách zapojováni do školních i mimoškolních soutěží a olympiád, je uplatňován individuální přístup pro významně motivované žáky se zájmem o rozšiřující učivo a jiné formy práce.

V pedagogicko-psychologické poradně JČK působí dva odborní pracovníci, kteří se zabývají diagnostikovaním a poradenstvím v oblasti vzdělávání dětí nadaných.

Na úrovni středních škol se práci s nadanými žáky nadstandardně věnuje Gymnázium, České Budějovice, Česká 64, které získalo jako jediná střední škola v JČK statut Škola spolupracující s Mensou ČR. Díky této spolupráci zprostředkuje ve svých prostorách přednášky, testování IQ a jiné aktivity nejen pro nadané žáky.

2.6.3 INTEGROVANÝ SYSTÉM PORADENSTVÍ

Systém poradenství zahrnuje širokou škálu služeb pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení: informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči, pomoc při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a pomoc při přípravě na budoucí povolání.

Činnost Pedagogicko-psychologické poradny v Českých Budějovicích (PPP) s elokovanými pracovišti v okresních městech a dalších obcích s rozšířenou působností je pro klientelu, školy i zřizovatele maximálně dostačující. Sloučením poraden v kraji do jedné příspěvkové organizace s elokovanými pracovišti došlo ke zlepšení metodického řízení, k lepšímu stanovení obligatorních diagnóz, k lepší využitelnosti pracovníků PPP, ke zlepšení poskytování služeb poradny a k lepší informovanosti veřejnosti o službách poradny.

Speciálně pedagogická centra jsou specializovaná podle druhů zdravotního postižení, jejich kapacita postačuje současným potřebám z hlediska počtu zdravotně postižených dětí a žáků, zaměřením na všechny druhy postižení a dostupnosti v kraji. V souvislosti s legislativními změnami k 1. 9. 2016, které zvýšily nároky na činnost školských

poradenských zařízení, bylo potřeba SPC a PPP personálně posílit a vybavit diagnostickými materiály za pomoci dotačních prostředků MŠMT a OP VVV. V současné době dojde novelou vyhlášky č. 27/2016 Sb., ke snížení administrativní zátěže pro pracovníky ve školských poradenských zařízeních. V rámci snadnější administrativy byly ŠPZ vybaveny jednotným softwarem DIDANET. V několika základních a středních školách vznikla ŠPP, kde poradenské služby zajišťuje na úrovni školy školní psycholog nebo školní speciální pedagog vedle výchovného poradce a metodika prevence. Školní poradenská pracoviště významně přispívají ke zlepšení podmínek pro vzdělávání žáků.

Cíle

- Podporovat rovnost v přístupu ke vzdělávání, která umožní každému dítěti, žákovi a studentovi plně rozvinout své schopnosti ve společnosti svých vrstevníků na všech úrovních škol
- Zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí, žáků a studentů, včetně rozvoje jejich tvořivosti

Navrhovaná opatření

- Systematicky podporovat profesní rozvoj učitelů v oblasti práce s heterogenním kolektivem
 - kritéria: semináře a kurzy pro pedagogické pracovníky, analýza NPI ČR; termín: průběžně; zdroj: SR, ESIF; dotčené subjekty: JČK, MŠMT, ČŠI
- Podporovat změnu prostředí školy za účelem zvýšení její otevřenosti a tolerance k dětem, žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami
 - kritéria: kurzy DVPP, vzdělávací akce pro děti, žáky a studenty, příklady dobré praxe; termín: průběžně; zdroj: SR, JČK, ESIF; dotčené subjekty: JČK, MŠMT, školy
- Podporovat rozvoj spolupráce škol s poskytovateli sociální práce a sociálních služeb za účelem multidisciplinárního přístupu k dětem, žákům a studentům sociálně znevýhodněným a jejich rodinám
 - kritéria: spolupráce mezi školami, OSPOD a poskytovateli sociálních služeb; termín: průběžně; zdroj: SR, JČK; dotčené subjekty: JČK, školy, MŠMT, MPSV, OSPOD
- Podpořit další rozvoj nadaných dětí, žáků a studentů a kvalitní diagnostiku nadání
 - kritéria: kurzy DVPP ke zlepšení diagnostiky, výstupy a hodnocení ČŠI; termín: průběžně; zdroj: JČK, SR; dotčené subjekty: JČK, zřizovatelé, školy, ŠPZ, ČŠI
- Pokračovat v systematickém profesním rozvoji pedagogických pracovníků s využitím individuálních projektů systémových
 - kritéria: výstupy z APIV, KIPR, SYPO; termín: průběžně; zdroj: SR, ESIF; dotčené subjekty: JČK, NPI ČR, MŠMT

2.7 PODPORA PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ A ŘÍZENÍ ŠKOLSKÉHO SYSTÉMU

Zajištění pracovního standardu pro pedagogické a ostatní pracovníky

Základem každé školy i školského zařízení je vždy kvalitní, kvalifikovaný personál, složený z pedagogických a ostatních pracovníků. V JČK se jedná o cca 14 500 zaměstnanců (přepočtených úvazků). Obecně počet zaměstnanců je odvozen nejen od počtu škol a školských zařízení na území kraje, ale zejména od počtu výkonů; dětí, žáků a studentů, kteří čerpají výchovné, vzdělávací, stravovací, ubytovací a další služby v rámci vzdělávacího systému. Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, zapříčinila prudký nárůst pracovních míst na pozici asistent pedagoga (podpůrné opatření) zejména v běžných mateřských a základních školách.

Každá ze služeb musí být dobře definována v podobě pracovního místa, které je nutné obsazovat co možná nejkvalitnějšími pracovníky. Cílem by mělo být mimo jiné zabezpečení početních (kapacitních) standardů, některé z nich jsou již dnes definovány legislativou např. počty dětí, žáků ve třídách, ale stejně důležité je adekvátně nastavit počty kuchařek ve školních jídelnách na určitý počet stravovaných, velikosti úklidových ploch nebo např. relevantní zatížení technicko—hospodářských pracovníků. MŠMT se v současné době v rámci reformy regionálního školství pokouší řešit tyto problémy s využitím tzv. PHmax a limitů počtu nepedagogických pracovníků pro jednotlivé organizace, ale pouze dílčím způsobem, a to zejména z důvodu zabezpečení rozpočtu každé organizace.

Optimalizace věkové struktury pedagogického sboru

Dle studií vytvořených pro JČK v roce 2018 je v současnosti podíl mladých pedagogů do 34 let v relaci odučených hodin u škol zřizovaných krajem pouze cca 10 %. Průměrný věk pedagogů ve středním školství činí v JČK 49,8 let, což je vyšší hodnota než celorepublikový průměr, který dosahuje hodnoty 47,2 let. Věková struktura pedagogických sborů v JČK není optimální. Cílem rozvoje by měla být v první řadě spolupráce s univerzitami a vysokými školami zaměřenými na vzdělávání budoucích učitelů a ostatních pedagogických pracovníků, např. s Pedagogickou fakultou Jihočeské univerzity nebo Teologickou fakultou Jihočeské univerzity. Dále je neméně důležitá prezentace samotných škol jako úspěšných organizací v JČK s řadou benefitů pro nové kolegy, příznivým podnikovým klimatem a možností dalšího profesního, ale i osobnostního rozvoje v rámci zvolené profese pedagogického pracovníka. Je zřejmé, že výše uvedené faktory musí být vhodně doplněny standardizovanými ekonomickými podmínkami v rámci odměňování, aby platová úroveň dosahovala cca 130 %—150 % průměrného výdělku ve společnosti, protože prestiž povolání se bez řádného finančního ohodnocení buduje jen velmi obtížně.

Cílená práce s kvalifikovanými a aprobovanými učiteli včetně začínajících učitelů

MŠMT připravovaný Kariérní řád (z roku 2017) již definoval úlohu uvádějícího učitele vč. finančního ohodnocení této role ve škole a vymezil i dvouleté adaptační období začínajícího učitele. Dále definoval oblasti osobního profesního rozvoje, vlastní pedagogické činnosti a spolupráce a podílu na rozvoji školy. Přestože se Kariérní řád do legislativy jako celek nezpracoval, některé myšlenky by neměly být opomíjeny. Teoreticky připravený absolvent, byť i absolvující předepsanou praxi na škole během studia, potřebuje v prvních měsících, případně letech, pomocnou ruku zkušeného pedagogického pracovníka, aby nedocházelo k nepatřičnému nahodilému jednání ze strany začínajícího pedagoga směrem k dětem, žákům i studentům. Další odborný rozvoj je pro pedagogy do 34 let vhodný a přínosný i pro jejich následující působení v profesním životě.

Ředitel školy by měl komplexním způsobem pracovat s plány osobního rozvoje každého pedagogického pracovníka a řádně plánovat v souladu s potřebami školy i další vzdělávání např. formou školení, kurzů a jiných možností sdílení příkladů dobré praxe. MŠMT klade v DZ ČR velký důraz ve všech úrovních na formativní hodnocení. Ze zjištění ČŠI vyplývá, že formativní hodnocení není v současné době ve školách a školských zařízeních příliš rozvinuto a sumativní forma hodnocení převládá i tam, kde by naopak formativní hodnotící principy mnohem lépe nasměrovaly dítě, žáka či studenta k úspěšnějšímu vzdělávacímu procesu. Vzdělávací kurzy se budou zaměřovat na témata objasňující základní principy a východiska formativního hodnocení, v nichž je hodnocení pojímáno jako pozitivní prvek motivace, zaměřuje se na stanovení výukových cílů a sledování pokroků a podporuje u dětí, žáků a studentů zodpovědnost a rozvoj kompetence k učení.

Motivace pracovníků a vytváření příznivého pracovního klimatu, podnikové kultury

Podniková kultura ve školství byla vždy odvozována od veřejného sektoru. V aktuálním pojetí se jedná o nedílnou součást školského managementu. Každý pracovník si vytváří názor na organizaci, ve které pracuje a je vhodné z pohledu řízení organizace, aby zaměstnanec byl v souladu s vizí a cíli školy a školského zařízení. Základem podnikové kultury jsou vnitřní předpisy školy, jejich aplikace v praxi, styl řízení využívaný manažery školy (ředitelem, zástupci), využívání a kombinování měkkých a tvrdých prvků řízení, tedy neformálního a formálního přístupu k zaměstnancům. Pedagogičtí pracovníci ovlivňují svým příkladem děti, žáky i studenty, a proto je nezbytné, aby kvalita pracovního prostředí byla na odpovídající úrovni. Z dlouhodobého pohledu není úplně důležité řešit dílčí stimulační pobídky v podobě jednotlivých benefitů, ale spíše se zaměřit na celek, na vztah školy ke svému okolí (veřejnosti, rodičům a dalším zájmovým skupinám), především na souznění školy a jejich zaměstnanců a samozřejmě i dětí, žáků a studentů.

Zlepšení odměňování pracovníků v regionálním školství Jihočeského kraje

Již od roku 2010 lze pozorovat nepřetržitý růst průměrného platu všech pracovníků v regionálním školství JČK. Tento růst nabral v krajském školství na intenzitě v letech 2016—2018 a je ekonomicky zajištěn i pro roky 2019 a 2020. U pedagogických pracovníků dosáhl průměrný výdělek v roce 2018 částky 34 473 Kč, u nepedagogických pracovníků výše 20 973 Kč. V kategorii učitelů středních škol bylo dosaženo hodnoty 36 545 Kč a u učitelů základních škol činil průměrný plat 35 744 Kč. U pedagogických pracovníků existují poměrně vysoké diference v odměňování mezi

jednotlivými kategoriemi, např. mezi asistenty pedagoga, kteří jsou zpravidla zařazováni od 4. do 9. platové třídy, a učiteli, kteří jsou většinou zařazováni mezi 9.—12. platovou třídu. Odměňování v sektoru služeb, do kterého patří také školství, je vždy závislé na výkonu celé ekonomiky, která je v ČR tažena spíše průmyslovými odvětvími. Dále také záleží na celospolečenských prioritách a posilování procentního zastoupení kapitoly školství v rámci rozpočtu České republiky. Nicméně kvalitní vzdělávání není možné realizovat bez kvalitních pedagogických zaměstnanců, kteří mají vhodné zázemí pro výuku.

Jelikož zastoupení začínajících pedagogů do 34 let je v současném systému minoritní, je nutné se zabývat také touto věkovou skupinou v rámci odměňování a nastavit příznivější parametry tarifních tabulek v nižších pásmech (tarifních stupních) z hlediska odvedené praxe. Zejména zastoupení těchto pedagogů ve strojírenských oborech zaměřených na rozvíjející se IT technologie bude v budoucnu nenahraditelné.

Zatímco platy pedagogů rostou v posledních letech až o 15 %, platy nepedagogů, které jsou v současnosti nedostatečné, což se projevuje mimo jiné obtížným hledáním např. ekonomů, kuchařek nebo školníků, se zvyšují pouze v jednotkách procent a v absolutních číslech stále více zaostávají při srovnání se soukromým sektorem.

Řízení školského systému

JČK bude v souladu s DZ ČR spolupracovat s MŠMT při zlepšování řízení školského systému a při analýze administrativní zátěže škol a školských zařízení. Následně bude JČK aplikovat opatření směřující ke snížení neúměrné administrativní zátěže. JČK nadále podporuje prvek akčního plánování ve vzdělávání a spolupráci škol, zřizovatelů a ostatních subjektů s cílem zvýšit kvalitu vzdělávání ve všech vzdělávacích stupních.

JČK bude plně využívat Resortní informační systém MŠMT a aktivně odstraňovat případné duplicity ve sběru dat z MŠMT a zřizovatelů (krajů, obcí). KÚ JČK bude nadále pokračovat v metodické činnosti směrem ke školám a ostatním zřizovatelům, vydává Informační listy pro obce, na webu je zřízen odkaz Informace pro zřizovatele obecních škol, pro starosty obcí a tajemníky obecních úřadů jsou pořádána pracovní metodická a informační setkání.

V oblasti rozvoje kvality škol bude JČK nadále spolupracovat s ČŠI, do jejíž kompetence spadá zjišťování kvality ve vzdělávání. V souladu s DZ ČR bude JČK využívat souhrnné tematické výstupy ČŠI s cílem využít relevantní data a informace k podpoře kvalitativního rozvoje škol a školských zařízení v kraji.

Cíle:

- Prosazení dalšího procentního růstu objemu finančních prostředků na přímé výdaje ze státního rozpočtu
- Zajištění atraktivity příjmů začínajících učitelů a nastavení dalšího rozvoje v oblasti odměňování
- Podpora uplatňování principů formativního hodnocení ve všech vzdělávacích úrovních
- Podpora nepedagogických zaměstnanců v systému odměňování regionálního školství
- Zlepšení řízení školského systému spolu s uplatněním prvků akčního plánování

Navrhovaná opatření

- Navázání spolupráce s univerzitami a vysokými školami zaměřenými na vzdělávání budoucích učitelů a ostatních pedagogických pracovníků (např. Pedagogická fakulta JU, Teologická fakulta JU)
 - kritéria: spolupráce s VŠ připravujícími budoucí pedagogické pracovníky; termín: 2024; zdroj: ESIF; dotčené subjekty: JČK, VŠ
- V rámci kontrolní činnosti — metodické řízení školy a důraz na vnitřní předpisy, které mají přímý dopad na podnikovou kulturu a pracovní klima v organizaci
 - kritéria: výstupy z kontrolních šetření (metodické pokyny, porady); termín: 2024; zdroj: SR; dotčené subjekty: MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, JČK
- Seznámení pedagogických pracovníků s principy formativního hodnocení na úrovni žáka včetně metodických postupů
 - kritéria: realizace projektu IKAP II; termín: 2023; zdroj: ESIF, SR; dotčené subjekty: MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, JČK

- Realizace projektů akčního plánování a monitoring stavu infrastruktury a materiálního vybavení včetně bezbariérového přístupu
 - kritéria: realizace projektů KAP a MAP, přehled škol s bezbariérovým přístupem; termín: 2024; zdroj: ESIF, SR; dotčené subjekty: MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, JČK, JHK, ÚP aj.
- Spolupráce se všemi partnery (MŠMT, kraj, obec, odbory a další zájmové skupiny) na problémech týkajících se kvality vzdělávání pracovníků ve školství (včetně uvádějících učitelů) a financování všech pracovníků ve školství
 - kritéria: realizace projektů KAP a MAP; termín: 2024; zdroj: ESIF, SR; dotčené subjekty: MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, JČK, JHK, MŠMT

2.8 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ, JAZYKOVÉ A ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

2.8.1 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávání poskytované základními uměleckými školami je nedílnou součástí výchovně vzdělávací soustavy. ZUŠ poskytují systematické vzdělávání nadaných a talentovaných žáků. Studium na ZUŠ svým obsahem předjímá obsah vzdělávání na SŠ, VOŠ i VŠ uměleckého i pedagogického zaměření. ZUŠ organizují okresní a krajská kola uměleckých postupových soutěží vyhlášených každoročně MŠMT.

Základní umělecké vzdělávání je v JČK rovnoměrně rozmístěno, a tudíž je dobře dostupné většině žáků, kteří o něj mají zájem, nevyjímaje ani děti ze sociálně slabších rodin (osvobozením žáka od placení úplaty za vzdělání, která je stanovena vyhláškou č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání). Toto vzdělávání nabízí k 1. 9. 2019 celkem 22 škol zřizovaných krajem, 9 škol zřizovaných obcemi a 7 soukromých škol doplněné řadou jejich odloučených pracovišť. Počet ZUŠ včetně jejich poboček je v JČK dostatečný.

Cíle

- Zachování stávající sítě základních uměleckých škol, zvláště pak sítě základních uměleckých škol ve zřizovatelské gesci kraje
- Zachování nabídky všech uměleckých oborů vyučovaných na základních uměleckých školách
- RVP jednotlivých ZUŠ podrobit vlastním analýzám, které budou podkladem následného hodnocení průběhu a dopadů implementace nového státního RVP ZUV

Navrhovaná opatření

- Převis poptávky po vzdělávání v ZUŠ řešit přesunem volných kapacit v rámci stávající sítě škol (zřizování nových míst poskytovaného vzdělávání pouze v odůvodněných případech), případně navýšením kapacity ZUŠ v souladu s kapitolou 2.1.
 - kritéria: analýza naplněnosti kapacit bez rozdílu zřizovatele dle jednotlivých okresů JČK; termín: průběžně; zdroj: SR, JČK; dotčené subjekty: MŠMT, zřizovatelé, ZUŠ
- Podpora obsahového zkvalitňování základního uměleckého vzdělávání s využitím prostředků EU.
 - kritéria: zapojené školy v projektech, inovované RVP ZUV; termín: průběžně; zdroj: ESIF, SR; dotčené subjekty: MŠMT, zřizovatelé, ZUŠ

2.8.2 JAZYKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

S výukou cizího jazyka se děti mohou setkat již v předškolním věku v rámci výuky v MŠ. Některé mateřské školy v JČK nabízejí výuku základů cizího jazyka, avšak tato výuka zpravidla nemá další návaznost na ZŠ. Cizí jazyk je na ZŠ povinně vyučován od 3. do 9. ročníku, i když některé školy začínají s přípravou na jazykové vzdělávání již od 1. třídy (většinou 1 hodina týdně). Nejpozději v 8. ročníku ZŠ se žáci setkávají s povinnou výukou druhého cizího jazyka.

Ve středních školách již navazuje výuka cizích jazyků na vzdělávání v ZŠ. SŠ mohou vyučovat žáky jednomu nebo dvěma cizím jazykům, další jazyky se vyučují nepovinně. Ve středních školách v JČK je vyučován převážně anglický jazyk, dále následuje německý jazyk, španělský jazyk, francouzský jazyk, latinský jazyk, ruský jazyk a italský jazyk.

Ke zvýšení úrovně výuky cizích jazyků na školách přispívá realizace projektů v rámci programu Erasmus+, programů přeshraniční spolupráce s Bavorskem a Rakouskem, Dispozičního fondu, Fondu malých projektů atd. Řada škol realizuje jazykové pobyty nebo zahraniční stáže s pomocí svých partnerských škol v zahraničí nebo jiných subjektů.

K rozvoji jazykových kompetencí žáků napomáhá výuka předmětů v cizím jazyce. Ta probíhá jednak na dvojjazyčných školách, a jednak na školách, kde je zařazena výuka některých předmětů v cizím jazyce.

Jazykové vzdělávání v jednoletých kurzech cizích jazyků v denním studiu realizují kromě jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky (JŠ s právem SJZ) také soukromé JŠ splňující podmínky pro zápis do přílohy vyhlášky o dalším studiu. Ve školním roce 2018/2019 bylo v rejstříku škol a školských zařízení zapsáno 11 JŠ s právem SJZ, které poskytovaly výuku cizích jazyků podle § 110 školského zákona a vyhlášky o JŠ s právem SJZ, a to 5 zřizovaných JČK při středních školách a 6 samostatných zřizovaných soukromým subjektem.

V JČK probíhá vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti cizích jazyků ve vzdělávacích institucích zřizovaných JČK (Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám), MŠMT (NPI ČR), na VŠ v rámci celoživotního učení nebo jazykových center (Goethe Zentrum JU, British Council JU) a na dalších institucích, které mají akreditované vzdělávací programy.

Cíl

- Zkvalitnění jazykového vzdělávání již od předškolního věku pro odstranění jazykových bariér v rámci přeshraničního styku

Navrhovaná opatření

- V rámci přeshraničního jazykového vzdělávání (tzv. jazykové ofenzívy) podpora příhraniční kooperace MŠ, včetně jazykové přípravy dětí v rámci ERDV
 - kritéria: počet zapojených škol; termín: 2024; zdroj: JČK, SR, ESIF; dotčené subjekty: JČK, zřizovatelé, školy, MŠMT
- Podpora reciproční výměny dětí, žáků a učitelů v rámci přeshraniční spolupráce, především s Dolním Bavorskem, Dolním Rakouskem a Horním Rakouskem
 - kritéria: počet zapojených osob; termín: 2024; zdroj: JČK, SR, ESIF; dotčené subjekty: JČK, zřizovatelé, školy, MŠMT

2.8.3 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Strategie rozvoje zájmového vzdělávání

Zájmové vzdělávání tvoří nedílnou součást procesu celoživotního učení. Rozvíjí a upevňuje sociální vztahy, má zdravotní a relaxační účinky, významně přispívá v oblasti preventivní výchovy – k ochraně před šířením patologických jevů a rizikového chování u dětí a mládeže. I když neposkytuje stupeň vzdělání, rozvíjí osobnost a je kompenzací jednostranné školní zátěže. Široká nabídka aktivit těchto školských zařízení umožňuje žákům smysluplně trávit volný čas.

DZ JČK v oblasti zájmového vzdělávání respektuje strategické cíle státní politiky ve vztahu k mládeži, které jsou zakotveny v Koncepci podpory mládeže na období 2014–2020 a Strategii mládeže EU 2019–2027, jejímž cílem je přispět ke zvyšování kvality života mladých lidí a naučit je využívat svůj tvůrčí a inovativní potenciál v praxi.

Zájmové vzdělávání se v JČK uskutečňuje především v domech dětí a mládeže (DDM), školních družinách (ŠD) a školních klubech (ŠK).

Domy dětí a mládeže

Počet těchto zařízení je v JČK optimální. K 1. 9. 2019 na území JČK působilo 12 samostatných domů dětí a mládeže, z toho 8 zřizovaných krajem, 2 DDM jsou církevní (Salesiánské středisko mládeže České Budějovice, Biskupské gymnázium J. N. Neumanna a Církevní ZŠ České Budějovice), 1 DDM je soukromý (Dětské centrum Arpida České

Budějovice) a 1 DDM zřizuje město Týn nad Vltavou. Stávající síť středisek volného času je dostatečná a není nutné ji navyšovat. Zájmové vzdělávání uskutečňované v DDM zahrnuje široké spektrum činností v rámci pravidelné, příležitostné, spontánní, tábtorové a osvětové činnosti. Prostřednictvím DDM je rovněž zabezpečen stabilní průběh okresních i krajských kol postupových soutěží vyhlášených MŠMT.

JČK plně podporuje školská zařízení pro zájmové vzdělávání (SVČ a DDM, které se podílejí na rozvoji nadání žáků, popř. v ZŠ speciální pro činnosti Aktivačních center apod.) v souladu s kapitolou 2.1.

Školní družiny a školní kluby

V ŠD a ŠK je zájmová činnost realizována především příležitostnou či pravidelnou činností a otevřenou nabídkou spontánních činností. V JČK je celkem 253 ŠD, z toho je 223 ŠD zřizovaných obcemi, 16 ŠD je krajských, 3 církevní a 11 soukromých. V JČK je celkem 41 ŠK, z toho je 32 zřizovaných obcemi, 4 jsou krajské, 3 církevní a 2 soukromé. ŠD a ŠK plní také významnou úlohu při přípravě žáka na vyučování. V souladu se Strategií dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení v rámci DZ ČR bude v ŠD a ŠK umožněno navyšování kapacit podle potřeby s ohledem na kapacity základních škol v dané oblasti.

Nezastupitelnou roli v oblasti zájmového vzdělávání, tělovýchovy a sportu plní rovněž další organizace (např. nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží), které nabízejí celou řadu nejrozmanitějších aktivit v této oblasti a zaslouží si proto rovněž podporu ze strany JČK (formou dotačních programů, příspěvků a darů spojených s těmito aktivitami).

Cíle

Domy dětí a mládeže

- Zachování a podpora stávající sítě tábtorových základů DDM zřizovaných krajem, především s ohledem na možnost celoroční využitelnosti objektů, rekonstrukce a modernizace stávajícího majetku
- Metodicky řízená činnost DDM s cílem zkvalitňování nabídky všech forem zájmového vzdělávání, které jsou uvedeny v § 2 vyhlášky MŠMT č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání
- Podpora zájmového vzdělávání a jeho kurikulárně využitelné vazby na formální vzdělávání především pro skupinu dětí a žáků od 6 do 15 let
- Podpora v oblasti sportu — účast tělesně postižených formou DP Podpora sportu s nabídkou organizovaných speciálních a integrovaných volnočasových aktivit ve SVČ

Školní družiny a školní kluby

- Podpora dostatečné a reálné nabídky pravidelné zájmové činnosti v rámci ŠD a ŠK
- Podpora dětí a mládeže ve smysluplném využití volného času, jejich seberealizace v kolektivních, individuálních, řízených i spontánních aktivitách

Domovy mládeže a internáty

- Podpora rozšíření nabídky zájmového vzdělávání v DM
- Podpora otevřenosti zájmových aktivit DM ve vztahu k veřejnosti

Postupové soutěže

- Podpora a motivace talentované mládeže k aktivní účasti v soutěžích
- Podpora a aktivní spoluúčast na zdokonalování systému MŠMT v oblasti odměňování učitelů za přípravu žáků a studentů k soutěžím
- Podpora stávajícího systému přijímacího řízení na SŠ, kdy jedním z kritérií přijímacího řízení je účast žáků základní školy na olympiádách a předmětových soutěžích regionálního či celostátního charakteru

Navrhovaná opatření

- Zachování stávající sítě DDM ve zřizovatelské gesci JČK
 - kritéria: udržení stávající sítě, vznik nového DDM jen výjimečně na základě prokázané potřeby a s ohledem na aktuální podmínky v dané lokalitě; termín: 2024; zdroj: SR, JČK; dotčené subjekty: JČK, DDM
- Podpora využívání finančních prostředků ze zdrojů EU pro zařízení zájmového vzdělávání s cílem na širší zapojení dětí a mládeže do zájmového vzdělávání
 - kritéria: počet škol a školských zařízení zapojených v projektech; termín: průběžně; zdroj: ESIF; dotčené subjekty: JČK, MŠMT, školy a školská zařízení
- Vytváření podmínek a příležitostí pro další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými dětmi, žáky a studenty
 - kritéria: nové vzdělávací programy a metodiky, počet zapojených škol a školských zařízení do Krajské sítě podpory nadání; termín: 2024; zdroj: SR, JČK; dotčené subjekty: NPI ČR, MŠMT, JČK, VŠ, vzdělavatelé, školy a školská zařízení
- Podpora obsahového zkvalitňování programů pro zájmové vzdělávání v ŠD a ŠK
 - kritéria: počet subjektů zapojených v projektech; termín: průběžně; zdroj: SR, JČK, ESIF; dotčené subjekty: MŠMT, JČK
- Finanční podpora organizace soutěží v rámci JČK za účelem podpory zájmového vzdělávání DDM, ŠD, ŠK a nestátních neziskových organizací pracujících s dětmi a mládeží
 - kritéria: počet projektů v rámci dotačního programu kraje; termín: průběžně; zdroj: dotační program JČK; dotčené subjekty: JČK, školy a školská zařízení, NNO
- Rekonstrukce a modernizace vybavení DDM a jejich táborových základen
 - kritéria: celoroční využitelnost, naplněnost kapacit; termín: průběžně; zdroj: SR, ESIF, JČK; dotčené subjekty: JČK, zřizovatelé škol a školských zařízení
- Zabezpečení stabilního průběhu okresních i krajských kol postupových soutěží vyhlášených MŠMT prostřednictvím subjektů zřizovaných JČK (DDM, ZUŠ, SŠ a ZŠ)
 - kritéria: počet okresních a krajských kol postupových soutěží; termín: průběžně; zdroj: SR, JČK; dotčené subjekty: MŠMT, JČK, NPI ČR, školy a školská zařízení

2.9 ÚSTAVNÍ A OCHRANNÁ VÝCHOVA A PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ PÉČE

Ústavní a ochrannou výchovu v JČK zajišťuje k 1. 9. 2019 kromě soustavy devíti dětských domovů (z toho je 7 zřizovaných krajem, 1 zřizovaný MŠMT a 1 zařízení je soukromé), i Diagnostický ústav, dětský domov se školou, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna Homole a Výchovný ústav, střední škola a školní jídelna Jindřichův Hradec. Dětské domovy jsou již téměř kompletně přebudovány z DD internátního typu na DD typu rodinného. Některé rodinné skupiny jsou umístěny v samostatných bytových jednotkách mimo DD, což napomáhá k lepšímu zapojení dětí do společnosti. Kapacita DD byla navýšena u jednoho zařízení o 3 lůžka (k 1. 10. 2018), celková kapacita DD v JČK je 282 lůžek. JČK bude nadále reagovat na změny požadavků na umístění dětí v souladu s aktuálními potřebami s ohledem na zájem dětí a využití budov v majetku JČK. V roce 2015 byly MŠMT schváleny Standardy kvality péče pro zařízení ústavní a ochranné výchovy, v září 2018 byl vydán Výnos ministra, který uvádí Standardy pro ambulantní střediska výchovné péče. JČK vidí jako potřebné, aby zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy měla existenční jistotu, neboť dlouhodobá jednání o změně kompetencí mezi ministerstvy ji nepřinášejí.

Preventivně výchovná péče působí na děti a jejich rodinu a může pomoci v situacích, kdy je ohrožen zdravý vývoj a jsou omezené vzdělávací možnosti. Hlavním cílem preventivně výchovné péče je v resortu školství zefektivnění činnosti sítě školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče a vytvoření moderního, odborného a dostupného systému s důrazem na kvalitu a profesionalitu poskytované péče o klienty. V rámci JČK se projevuje snaha o zajištění preventivně výchovné péče, zajišťují ji především metodici prevence, kteří jsou zaměstnanci pedagogicko-psychologické poradny.

Prevence rizikového chování

Prevence rizikového chování představuje soubor aktivit, které přispívají ke snížení rizikových jevů. K rizikovým projevům chování dětí a mládeže patří zejména záškoláctví, šikana, násilí, divácké násilí, kriminalita, delikvence, vandalismus, závislost na politickém a náboženském extremismu, rasismus, xenofobie, užívání návykových látek, chování zvyšující rizika onemocnění HIV/AIDS a dalšími nemocemi šířícími se krevní cestou, poruchy příjmu potravy, netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling).

JČK reaguje na měnící se trendy v oblasti rizikového chování a zaměřuje se zejména na specifickou primární prevenci (SPP), jež cílí zejména na rizikovou populaci, u které lze v případě absence aktivit očekávat rizikový vývoj. Programy SPP se tedy explicitně zaměřují na určitou cílovou skupinu a snaží se hledat způsoby, jak předcházet vzniku a rozvoji rizikového chování. Základním principem prevence rizikového chování u dětí a mládeže je výchova ke zdravému životnímu stylu, podpora osvojování a rozvoje pozitivního sociálního chování a kompetencí vedoucích k harmonickému rozvoji osobnosti. Zvláštní zřetel by měl být do budoucna nadále kladen na prevenci a nápravu v celé šíři negativních jevů, tj. poruchy chování, primární prevence, šikany, uvolňování napětí v třídních kolektivech, odstraňování agresivity, komunikace mezi dětmi a komunikace mezi dětmi a dospělými. Je nutné rozšířit poradenství i na pedagogické pracovníky, pomoci jim před syndromem vyhoření, se kterým se potýkají čím dál častěji a pomáhat jim v harmonizaci klimatu pedagogických sborů a tříd.

Na národní úrovni je oblast primární prevence v působnosti MŠMT, které vytváří koncepci, obsah a koordinaci v oblasti specifické primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže. Tyto aktivity jsou v souladu se Strategií primární prevence 2019—2027. Na úrovni JČK je oblast prevence rizikového chování zařazena do činnosti Odboru sociálních věcí, jednotlivé aktivity jsou realizovány a garantovány Oddělením prevence a humanitárních činností (OPHČ).

Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže a Krajský plán primární prevence rizikového chování JČK na období 2018—2020 představují samostatnou část Koncepce Oddělení prevence a humanitárních činností 2018-2020. Toto řešení je zvoleno s ohledem na provázanost konkrétních opatření a potřeb cílových skupin v jednotlivých oblastech, řešených OPHČ a dotýkající se celého spektra společensky rizikových jevů. Jedná se o prevenci užívání návykových látek, prevenci rizikového chování obecně, prevenci sociálního vyloučení a prevence kriminality, oblasti integrace romské menšiny a souvisejících oblastí.

Krajský školský koordinátor prevence v úzké spolupráci s metodiky prevence v PPP monitoruje ve školách a školských zařízeních v JČK realizaci Minimálních preventivních programů a navazujících aktivit v oblasti prevence rizikového chování. Jsou organizovány pravidelné porady pracovní skupiny, probíhá spolupráce s krajským protidrogovým koordinátorem, manažerem prevence kriminality, NNO, OŠMT a dalšími subjekty participujícími na řešení problematiky prevence na úrovni kraje. Jsou realizovány také aktivity na podporu odborného vzdělávání aktérů v oblasti primární prevence.

Aktivity v oblasti prevence rizikového chování realizované školami, školskými zařízeními a NNO v JČK jsou částečně podporované z finančních prostředků MŠMT. JČK je druhým významným poskytovatelem finančních prostředků na realizaci preventivních programů. Ze svého vlastního rozpočtu prostřednictvím dotačního programu Podpora a rozvoj protidrogové politiky v JČK podporuje realizaci preventivních aktivit ve školách a školských zařízeních. Finanční prostředky jsou určeny výhradně na programy poskytované službami (výhradně NNO) s garancí odborné způsobilosti (tedy certifikované dle Standardů odborné způsobilosti programů školské primární prevence rizikového chování). K 1. 9. 2019 působilo na území JČK šest poskytovatelů služeb s certifikovanými programy primární prevence. Jedná se o celkem 6 programů všeobecné prevence, 2 programy selektivní a 1 program indikované prevence.

Z hlediska konkrétních opatření a cílů je možné vymezit 6 oblastí s jednotlivými prioritami a aktivitami, na které se strategie rizikového chování dětí a mládeže v JČK v průběhu dalších let soustředí. Jedná se o tyto oblasti: podpora přímé práce s primární cílovou skupinou, koordinace na úrovni kraje, spolupráce s centrálními institucemi, vzdělávání, výzkum a hodnocení a oblast financování, kde jsou vytyčeny jednotlivé priority a aktivity pro léta 2018—2020. V průběhu roku 2020 pak strategie projde revizí a hodnocením, na jejímž základě bude zpracována nová strategie primární prevence 2020—2022.

Cíle

- Zkvalitňování systému prevence rizikového chování
- Nastavení efektivní spolupráce všech subjektů participujících na péči o ohrožené děti působících v resortu školství
- Účelné a strukturované nastavení služeb, posílení především preventivně výchovné péče s cílem zachovat a posílit rodinné vazby dítěte a zamezit odtržení dítěte z jeho rodinného prostředí
- Rozvoj spolupráce zařízení poskytujících preventivně výchovnou péči se subjekty působícími v oblasti péče o ohrožené děti v gesci jiných resortů (zejm. sociálních věcí a zdravotnictví) s cílem zajištění komplexní podpory zaměřené na dítě a jeho potřeby

Navrhovaná opatření

- Nastavení efektivní, systémové, provázané, jednotné a kooperující spolupráce všech subjektů participujících v oblasti primární prevence
 - kritéria: prohloubení spolupráce se školskými koordinátory prevence; termín: průběžně; zdroj: JČK, SR; dotčené subjekty: JČK, školy
- Definování klientely a péče ve specializovaných zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy (pro děti se závislostmi, s výchovně léčebnou péčí, pro nezletilé matky s dětmi, osoby s extrémními poruchami chování), diferenciací a specializací náhradní výchovné péče
 - kritéria: novela zákona č. 109/2002 Sb., novela vyhlášky č. 438/2006 Sb., Metodika výchovně léčebné péče; termín: 2024; zdroj: SR, JČK; dotčené subjekty: JČK, MŠMT
- Navázání spolupráce s MPSV a cílené využívání preventivních opatření s upřednostněním terénní práce v rodinách a práce s rodinami před ústavní výchovou
 - kritéria: počet preventivních opatření; termín: 2024; zdroj: SR, JČK; dotčené subjekty: JČK, MŠMT, MPSV

2.10 DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Další vzdělávání spolu s počátečním vzděláváním tvoří oblast celoživotního učení. Neustálé změny ve společnosti a ekonomice, které se projevují i na trhu práce, vyžadují od pracovníků průběžně se vzdělávat, doplňovat a měnit kvalifikaci během celého profesního života. Přesto je poptávka i účast v dalším vzdělávání v ČR i v JČK poměrně nízká. Obyvatelé jen omezeně využívají možnosti formálního vzdělávání na školách, více je rozšířeno neformální vzdělávání poskytované různými vzdělávacími institucemi nebo podniky. Za bariéru ve vzdělávání v dospělosti je nejčastěji považována finanční a časová náročnost. Do oblasti dalšího vzdělávání patří také informální vzdělávání – sebezvzdělávání obyvatel, které však ze své podstaty není statisticky sledováno. Informace o možnostech dalšího vzdělávání ve výše uvedených oblastech je možné získat přímo na webových stránkách odborných škol a vzdělávacích institucí, ale i např. v databázích systému UNIV nebo Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, o.s.

V rámci neformálního vzdělávání hrají významnou roli rekvalifikace, které jsou určeny nezaměstnaným i zaměstnaným osobám k udržení či získání nového zaměstnání. Do systému rekvalifikací byly průběžně implementovány nově vzniklé profesní kvalifikace v rámci tvorby a rozvoje Národní soustavy kvalifikací (NSK), kterou aktivně ovlivňuje MŠMT tvorbou, udržováním a aktualizací vytvořeného systému. Došlo k propojení systému NSK a Národní soustavy povolání. Profesní kvalifikace a jejich schopnost odrážet aktuální potřeby trhu práce jsou využívány při revizích rámcových vzdělávacích programů, na které navazuje další vzdělávání na školách a tvorba školních vzdělávacích programů.

Některé střední školy v JČK, které se účastnily projektů spojených s problematikou dalšího vzdělávání a celoživotního učení, NSK a NSK 2, nadále pokračují v nastaveném systému a nabízejí rekvalifikační programy podle standardů NSK a realizují již vytvořené vzdělávací kurzy.

Problematiku dalšího vzdělávání v kraji pomáhá řešit i Informačně vzdělávací středisko Jihočeského kraje. Projekt realizovaný VOŠ, SŠ, COP, Sezimovo Ústí byl podpořen v rámci Integrovaného operačního programu s cílem poskytovat

informační a poradenské služby související s dalším vzděláváním dospělých a zabezpečovat vzdělávání v souladu s potřebami a poptávkou na trhu práce. V pracovních a motivačních střediscích se zájemci prakticky seznamují s pracovními pozicemi ve strojírenství a energetice, dále jsou nabízeny kurzy napomáhající uchazečům v orientaci na trhu práce, kurzy účetnictví a práce na PC. Vzdělávání je realizováno ve spolupráci se zaměstnavateli z JČK a dalšími sociálními partnery.

Významným poskytovatelem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v JČK je ZVaS. Toto školské zařízení poskytuje školám a školským zařízením nejen realizace akreditovaných i neakreditovaných vzdělávacích programů pro pedagogické pracovníky, ale také poradenství v otázkách metodiky a řízení škol a školských zařízení. Dále zprostředkovává informace o nových směrech a postupech ve vzdělávání a zajišťuje koordinaci podpůrných činností pro školy a školská zařízení, pořádá také Studium pro asistenty pedagoga podle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb. a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb. a Studium k výkonu specializovaných činností – koordinace v oblasti informačních a komunikačních technologií podle § 9 vyhlášky č. 317/2005 Sb.

Od roku 2019 ZVaS v JČK rovněž poskytuje služby v rámci Evropského informačního střediska Europe Direct České Budějovice a poskytuje veřejnosti, školám a školských zařízení, na místní i regionální úrovni informační a komunikační servis z oblasti Evropské unie. Pomocí střediska rozšiřuje zájem veřejnosti o evropská témata vytvářením udržitelného prostředí pro navazování kontaktů se zaměřením na základní informace a politiku EU.

Priority a úkoly státní politiky v oblasti vzdělávání zajišťuje NPI ČR, který je přímo řízenou organizací MŠMT. NIDV garantuje kvalitní, jednotnou a celoplošnou realizaci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků i pracovníků pracujících s mládeží v nestátních neziskových organizacích.

Cíle

- Podpora a rozvoj kariérového poradenství v celoživotní perspektivě
- Zvýšení zájmu škol, zaměstnavatelů i potenciálních zájemců o další vzdělávání

Navrhovaná opatření

- Podpora středních škol ve větším využití jejich vzdělávacích kapacit pro další vzdělávání a v tvorbě programů zaměřených na širší zapojení obyvatel do dalšího vzdělávání, spolupráce škol, zaměstnavatelské sféry a sociálních partnerů s cílem vyšší provázanosti počátečního i dalšího vzdělávání s požadavky trhu práce
 - kritéria: zvýšení počtu škol jako center celoživotního učení; termín: 2024; zdroj: ESIF; dotčené subjekty: SŠ, VOŠ, JHK, JSRLZ, JČK
- Zajištění metodické podpory kariérovým poradcům, vznik a využití kariérových nástrojů pro poradce a žáky, tematická setkávání kariérových poradců
 - kritéria: setkání kariérových poradců, využití nástrojů kariérového poradenství; termín: 2023; zdroj: ESIF (projekt IKAP II); dotčené subjekty: JČK, ZŠ, SŠ, JHK

3 FINANCOVÁNÍ REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ V JČK

Financování kapitoly školství v rámci rozpočtu JČK vychází ze Střednědobého výhledu rozpočtu. V rámci rozpočtu kraje je schvalován SVR na období tří let dle momentálně známých skutečností a potřeb financování. Každoročně je o další rok aktualizován. Výdaje OŠMT tvoří níže uvedené položky. Neinvestiční transfery zřizovaným organizacím vychází z konkrétních odůvodněných požadavků organizací. Dotace z MŠMT jsou upřesňovány v rozpočtu kraje na daný rok v návaznosti na schválený státní rozpočet.

Od 1. 1. 2020 jsou školám a školským zařízením financována ze státního rozpočtu prostřednictvím krajského úřadu všechna podpůrná opatření vykázaná ve výkonových výkazech předchozího kalendářního roku. Speciálním školám a třídám zřizovaných dle § 16 odst. 9 školského zákona jsou přiznány finanční prostředky přímo ze státního rozpočtu dle vykázaných údajů ve výkazu o evidenčním počtu zaměstnanců v regionálním školství. Krajský úřad nemá jakýkoliv vliv na diagnostiku, počet podpůrných opatření, a ani objem finančních prostředků potřebných na zajištění dané oblasti v rámci společného vzdělávání.

Tabulka č. 3 Rozpočet pro rok 2020 a jeho výhled pro roky 2021—2022 (v celkové struktuře v tis. Kč)

Odbor školství, mládeže a tělovýchovy	2020	2021	2022
výdaje celkem	9 178 072,00	9 574 330,00	9 937 996,00
úřad provoz	270,00	280,00	290,00
grantová a dotační politika	2 400,00	2 200,00	2 200,00
příspěvek na provoz organizací zřizovaných krajem	621 763,00	625 000,00	635 000,00
ostatní výdaje (výdaje na letní a zimní olympiády mládeže)	2 536,00	3 850,00	2 506,00
dotace MŠMT na přímé výdaje	8 551 103,00	8 943 000,00	9 298 000,00
<i>v tom:</i>			
<i>dotace na přímé výdaje pro organizace zřizované krajem</i>	<i>2 999 892,00</i>	<i>3 120 000,00</i>	<i>3 227 000,00</i>
<i>dotace na neinvestiční výdaje organizacím jiných zřizovatelů</i>	<i>290 000,00</i>	<i>350 000,00</i>	<i>410 000,00</i>
<i>dotace na přímé výdaje pro organizace zřizované obcemi</i>	<i>5 261 211,00</i>	<i>5 473 000,00</i>	<i>5 661 000,00</i>

Zdroj: Střednědobý výhled rozpočtu kraje pro roky 2020—2022

JČK zabezpečuje finanční prostředky na provozní výdaje škol a školských zařízení zřizovaných krajem, které pokrývají běžný provoz organizací včetně základních potřeb na údržbu a opravy neinvestičního charakteru a z Fondu rozvoje školství (FRŠ) jsou dofinancovávány především investiční výdaje. FRŠ je zřízen podle § 5 odst. 1 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění, usnesením Zastupitelstva Jihočeského kraje č. 705/2002/ZK ze dne 17. 12. 2002 jako fond účelového určení. Hlavním účelem FRŠ je alokace finančních prostředků pro jejich poskytování na reprodukci movitého a nemovitého majetku kraje svěřeného k hospodaření školám a školským zařízením, které jsou zřizované krajem.

Regionální školství je dále financováno především ze státního rozpočtu a prostřednictvím Evropských investičních a strukturálních fondů, pro jejichž čerpání je třeba ze státního rozpočtu zajistit spolufinancování.

Tabulka č. 4 Čerpání evropských projektů v programovém období 2014—2020

Projekty EU (OŠMT)	CELKEM	podíl JČK/PO	podíl EU+SR
Integrovaný regionální operační program (IROP)			
ŽADATEL	CELKEM	podíl JČK/PO	podíl EU+SR
Příspěvkové organizace (školy a ŠZ)	773 377 000,00	134 148 000,00	639 229 000,00
Celkem	773 377 000,00	134 148 000,00	639 229 000,00
Operační program Životní prostředí			
ŽADATEL	CELKEM	podíl JČK/PO	podíl EU+SR
Příspěvkové organizace (školy a ŠZ)	476 066 000,00	312 353 000,00	163 713 000,00
Celkem	476 066 000,00	312 353 000,00	163 713 000,00
Operační program Výzkum, věda a vzdělávání (OP VVV)			
ŽADATEL	CELKEM	podíl JČK/PO	podíl EU+SR
Jihočeský kraj - Ipo (KAP; IKAP)	125 000 000,00	6 250 000,00	118 750 000,00
Příspěvkové organizace (školy a ŠZ) - šablony MŠ a ZŠ I	5 823 724,00	0,00	5 823 724,00
Příspěvkové organizace (školy a ŠZ) - šablony SŠ a VOŠ I	57 373 261,00	0,00	57 373 261,00
Celkem	188 196 985,00	6 250 000,00	181 946 985,00
Ostatní operační programy			
ŽADATEL	CELKEM	podíl JČK/PO	podíl EU+SR
Příspěvkové organizace (školy a ŠZ) - OP Rybářství	14 182 000,00	10 510 900,00	3 671 100,00
Příspěvkové organizace (školy a ŠZ) - Program rozvoje venkova	6 480 000,00	2 632 000,00	3 848 000,00
Celkem	20 662 000,00	13 142 900,00	7 519 100,00
CELKEM	1 458 301 985,00	465 893 900,00	992 408 085,00

Zdroj: OŠMT (srpen 2019)

Školy a školská zařízení významně využily prostředky EU zapojením do vyhlášených výzev. Záměrem EU je, aby evropské strukturální a investiční fondy maximálním možným způsobem přispěly k naplňování strategie EU 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, což je dlouhodobá vize rozvoje EU.

V aktuálním programovém období 2014—2020 se v investičních projektech IROP podílejí žadatelé na spolufinancování 10 % ze způsobilých výdajů, zbylých 85 % tvoří příspěvek EU a 5 % je financováno ze státního rozpočtu. Pro období **2021—2027** je předpokládáno spolufinancování z EU ve výši 70 % pro tzv. méně rozvinuté regiony (kraje Ústecký, Karlovarský, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský), pro kraje zařazené mezi tzv. přechodové regiony (kraje Jihočeský, Středočeský, Plzeňský, Jihomoravský a Vysočina) je předpokládáno spolufinancování z EU ve výši pouze 55 %. Statistické zařazení některých krajů mezi tzv. přechodové regiony, které proběhlo na úrovni NUTS II, nikoli na úrovni jednotlivých krajů ale neodpovídá realitě, neboť výše HDP na obyvatele, tedy ukazatele rozhodného pro zařazení do dané kategorie nedosahuje v Jihočeském kraji (ani na Vysočině) 75 % průměru EU. Je dokonce nižší než v některých krajích zařazených do tzv. méně rozvinutých regionů, které mají mít dle současného návrhu vyšší dotační sazbu. Rozdílná dotační sazba z důvodu zařazení krajů do jednotlivých kategorií způsobuje nerovné podmínky pro žadatele napříč ČR, mezi kterými reálně nejsou žádné rozdíly (kraje, školy, NNO atd.). Jihočeský kraj vyvine maximální úsilí, aby podíl EU a SR byl i pro přechodové regiony co nejvyšší.

Vyšší kofinancování ze strany žadatelů/příjemců s sebou nese i značné riziko nižší absorpční kapacity, přičemž navrhované kofinancování pro subjekty v Jihočeském kraji ve výši 45 % je téměř diskvalifikační a reálně hrozí nemožnost čerpání prostředků z fondů EU nebo jeho výrazné omezení.

4 ZÁVĚR

Tento nově zpracovaný DZ JČK se stává dalším koncepčním materiálem ve střednědobém horizontu a má možnost stanovit podrobnější a případně korektivní postup dle aktualizovaných údajů schválených v DZ ČR.

V uplynulém období se JČK dařilo naplnit priority DZ JČK (2016), a to především v oblasti čerpání finančních prostředků z programů EU a výrazně zlepšit infrastrukturu škol ve smyslu její modernizace, lepšího využití nejen technologií, ale i budov škol samotných (především z programu IROP, OP ŽP). S přispěním finančních prostředků z OP VVV došlo k významnému pozitivnímu ovlivnění celé řady vzdělávacích cílů směřujících k rozvoji a ke zkvalitnění vzdělávání. K tomuto přispěla i optimalizace sítě škol využitím krajského majetku, do kterého bylo možné investovat a zlepšovat tak prostředí škol.

S účinností od 1. 1. 2020 je schválena reforma financování regionálního školství, která zásadním způsobem ovlivní hlavně financování škol. Tato reforma opouští normativní metodu a náklady na pedagogy financuje podle jejich platového zařazení a počtu odučených hodin na škole (tzv. PHmax). Také nepedagogičtí pracovníci škol budou financováni z MŠMT normativní metodou. Adaptace škol na nový způsob financování nebude určitě jednoduchá a bude přinášet administrativní problémy. Tyto aspekty jsou zásadními rizikovými faktory i pro období 2020 až 2024.

Další nevýhodou pro aktéry ve vzdělávání je stále vzrůstající administrativní zátěž ve školství, která ani při mnohých novelizacích školského zákona není redukována, spíše naopak. V neposlední řadě můžeme zaznamenat ztrátu motivace žáků ke vzdělávání, což potvrzují výsledky mezinárodních výzkumů OECD jako je PISA nebo TIMSS, jež dokládají, že české školství vykazuje stále průměrnější výsledky, které již začínají ohrožovat ekonomickou konkurenceschopnost ČR. To je způsobeno také tím, že reformy se většinou snaží změnit celý systém z centra, aniž by se tento složitý systém harmonizoval po jasně stanovených krocích v jejich vzájemné souvislosti a ověřoval jejich dopad pro stanovení dalších kroků rozvoje a zkvalitnění vzdělávání na všech úrovních.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019–2023
- 2) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 3) Prováděcí předpisy ke školskému zákonu
- 4) Schválené rámcové vzdělávací programy, MŠMT, NÚV
- 5) Rozvojové programy MŠMT
- 6) Statistické výkazy za školní roky 2018/2019, 2019/2020 MŠMT, Praha
- 7) Statistické ročenky za roky 2018, 2019 ČSÚ, České Budějovice
- 8) Výsledky hospodaření škol za rok 2018, 2019, provozní rozpočty škol za rok 2018, 2019, Fond rozvoje školství za rok 2018, 2019, návrh rozpočtu 2020 a SVR 2021–2022
- 9) Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji za školní rok 2018/2019
- 10) Výroční zprávy škol a školských zařízení zřizovaných krajem
- 11) Inspekční zprávy ČŠI
- 12) Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2018/2019, Praha
- 13) Materiály zpracované v rámci OŠMT, KÚ JČK, České Budějovice
- 14) Hlavní zjištění výzkumu PISA, TIMMS,PIRLS, ČŠI, Praha
- 15) Základní dokumenty ke strukturálním fondům EU 2014 až 2020, návrhy pro programovací období 2021–2027
- 16) Program rozvoje kraje na roky, 2014–2020, pracovní verze 2021–2027
- 17) Strategie rozvoje školství v Jihočeském kraji v horizontu do roku 2020 (květen 2011)
- 18) RERA srpen 2018, Věková struktura pedagogů středních škol v Jihočeském kraji, str. 6–8, str. 36
- 19) MŠMT (Jelen, Maršíková), Hlavní výstupy z Mimořádného šetření ke stavu zajištění výuky MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ, publikováno 21. 5. 2019, <http://www.msmt.cz/file/50371/> str. 88
- 20) MŠMT článek Karierní řád — Profesionální rozvoj pedagogických pracovníků (2017) <http://www.msmt.cz/o-webu-msmt/karierni-rad>, 28. 8. 2019
- 21) McKinsey & Company: Klesající výsledky českého základního a středního školství: fakta a řešení, Praha 2010
- 22) Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2019 NÚV, Praha 2019,
- 23) Národní inovační strategie České republiky, společný dokument MŠMT a MPO
- 24) Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020, schválena usnesením vlády č. 714/2011
- 25) Integrovaný plán rozvoje území České Budějovice, 2015
- 26) Krajský akční plán vzdělávání I, pracovní verze KAP II
- 27) Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+
- 28) Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020
- 29) Strategie celoživotního učení České republiky
- 30) Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020 – resp. Education and Training 2020)
- 31) Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky
- 32) Strategie pro inteligentní a udržitelný rozvoj podporující začlenění (Evropa 2020), Evropská rada, 2010

- 33) Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014–2020, MŠMT
- 34) Koncepce podpory mládeže na období 2014–2020

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AK ČR	Agrární komora ČR
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
DD	Dětský domov
DDM	Dům dětí a mládeže
DM	Domov mládeže
DZ ČR	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky
DZ JČK	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihočeského kraje
ERDV	Evropský region Dunaj-Vltava
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EVVO	Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta
FRŠ	Fond rozvoje škol
IKAP I, II	Implementace Krajského akčního plánu Jihočeského kraje I, II
IROP	Integrovaný regionální operační program
JČK	Jihočeský kraj
JHK	Jihočeská hospodářská komora
JŠ	Jazyková škola
KAP	Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Jihočeském kraji
KÚ	Krajský úřad
MAP	Místní akční plán rozvoje vzdělávání
MAS	Místní akční skupina
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	Nestátní nezisková organizace
NPI ČR	Národní pedagogický institut České republiky
NSK	Národní soustava kvalifikací
NÚV	Národní ústav vzdělávání
NUTS II	Statistická územní jednotka Evropské unie
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPÚ	Obec s pověřeným úřadem
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OŠMT	Odbor školství, mládeže a tělovýchovy
PISA	Program for International Student Assessment – Program mezinárodního hodnocení studentů
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study – mezinárodní výzkum zaměřený na zjišťování úrovně čtenářské gramotnosti žáků 4. ročníku základních škol

PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RK	Rada kraje
PO	Příspěvková organizace
ROP	Regionální operační program
RVP	Rámcový vzdělávací program
SES	Socioekonomický status
SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SR	Státní rozpočet
SŠ	Střední škola
Strategie 2030+	Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+
ŠD	Školní družina
ŠK	Školní klub
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
ŠPZ	Školské poradenské zařízení
ŠVP	Školní vzdělávací program
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study – mezinárodní výzkum zaměřený na matematiku a přírodní vědy
UNIV	Uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení
ÚP	Úřad práce
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola
ZVaS	Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám

Zkratky okresů JČK

CB	České Budějovice
CK	Český Krumlov
JH	Jindřichův Hradec
PI	Písek
PT	Prachatice
ST	Strakonice
TA	Tábor